ДАЬКЪАЛА ХИЛДА СОВЕТСКИ НАЬХА ВАХАРА КЕРТТЕРА ЗАКОН!

Массе а мехкий пролетараш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

ЗНАК ПОЧЕТА

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГlАЛГlАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газета радувл 1925 шера денз ◆ ЕРА, 7 ОКТЯБРЬ, 1982 ШУ. ◆ № 120 (6686). ◆ Мах 3 кеп.

КПСС обкомен Нохч-ГlалгlIай АССР Лаккхехьарча Советен цхьана яь торжествении заседани

ЛЕНИНА БАЙРАКХА КlАЛА, ОКТЯБРА НАЬКЪАГlА

КПСС Нохч-ГlалгlIай обкома хьалхарча секретара А. В. ВЛАСОВА доклад

Деза новкъостийн доттагlий!

Веза Иван Васильевич!

Укх дезачу дийнахь Нохч-ГlалгlIай Автономни Советски Социалистически Республика къахьегамхоша советски халкъий вежарашха болча lезале чlоагlа дел деш белгалдоккх республика хьаьь 60 шуи Нохч-ГlалгlIайче Россена юкъеяха 200 шуи дизар. Из да ваи халкъа сийлахь-доккхи lедвутеи цlей.

Нохч-ГlалгlIай АССР хьаьь 60 шуи Нохч-Гlалгlайче шин лоlамагlа Россена юкъеяха 200 шуи дизарца дувзаденна парте Центральни Комитета, СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето даита дlайхеи дег тlареи моаршал республика коммунистащеи къахьегамхоштеи дегаш уроттадеш баькъа [illegible] республикана дерриа Даьхеи доккха совгlат Нохч-ГlалгlIайчен къахьегамхоша мел чlоагlа гlадбахан дегаш гlоздаьинеи тlаминцал дlаевлал дешаш даь.

Боарам боацеш ираз дола шу доккхал деш да вай хlана деда дlа вай республикана байракха Ленина, Октябрьски революце, Халкъий Доттагlала ордейашта. Даьла керда. Сийлахь-боккхача Октябра идеиш, ленинский къамий политика котъ хилар хьахьокхаш а советски халкъий дезале Нохч-ГlалгlIайчен къахьегамхоша хьа бела къовсамеи къахьегамеи сийлахьа никъ баькха ма боагllара белгабоаккхеш а дола дизлагlа доккха совгlат Къахьегама Цlеча Байракха орден — боалларгхиларах.

Тахан из совгlат хьаэцаш вай цунах лоархl вай республика боахлоша, колхозхоша, интеллигенце шоай хьинар из кхоаеш хьийгача кхин партен правительстваи [illegible] мах бар советски халкъий вежарашха болча [illegible] культурен дlаяо айира хаддаиеи [illegible] ноакхо яр.

Доккха [illegible] дара [illegible] лаьрхlа тlаош вай КПСС ЦК Генеральни секретарага новкъост Леонид Ильич Брежневга [illegible] вайта дьвкхаьн республика къахьегамхой доккхала бувцари [illegible].

КПСС ЦК, СССР [illegible] Совета Президиумеи Министрий Советеи моаршал [illegible] Нохч-ГlалгlIайчен берригача къахьегамхоша [illegible] коммунизм хьалъяра гlулакхь юкъе берригача Советски мехка [illegible] [illegible].

[illegible] бола импульс лу партен советски халкъеи сийлахь доккхача гlулакхна — коммунистически общество хьалъяр — дукха къахьегаме керда хlамаш карагlдулара!

Мукъаьба сона республика коммунистийн берригача къахьегамхойн цlерагlа Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, СССР Лаккхехьарча Совета Президиумаи СССР Министрий Советаи моаршал дlайла дешаш дайтарахи республикана доккха совгlат даларахи дег тlара баркал ала. Нохч-ГlалгlIайчен коммунистащеи къахьегамхоштеи шоай къахьегама лакха мах барви республика тоаллийтара халдаила йоаххо ярая жоп а луш дукха езача Даьхеи ираза духьа кхы а хьинарегlа къахьегаргхиларах, шоай мугlарал партеней цун Центральни Комитетан гонахьа кхы а айхагlа кхоталергхиларах Центральни Комитета, цун Политбюрона, Леонид Ильич Брежневца дош дала.

Оаха дех Хьога, веза Иван Васильевич, г. Баку вежарашха йолча Советски Азербайджана Ленина орден дlалучу хана хиннача торжествашка Леонид Ильича даь дол уроттадеш дола къамаьл Нохч-ГlалгlIайчен къахьегамхоша чакхдоахаргдолча гlулакхий дка бола хьалда программа санна тlаийцамна новкъостага Л. И. Брежневга дlаалар.

Л. И. Брежнева къамаьла хlара мугl. хlара дош къахьегача наьха халкъий ленински доттагlал чlоагlдара, вай сийлахь-йоккхача Даьхеи материальни духовни рузкъа дlахо дебадара чlоагlа новкъо еш да.

Партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеи, боахама органии гlулакхашта ларде а нохкаргьа оаха ишта Азербайджански ССР кулгалхоштц вlашагlкхайтача хана нов. Л. И. Брежнева еша рекомендацеш а хьехамаш а.

Л. И. Брежнева Укхаккеш [illegible] а еш, вай даим хьалхе лелаергья Ленина дlалиакходуша — карагlлынначоь кхоачам иа барца, юха иа доалаш дlахьалхашкахь [illegible], юха ца довлаш хlама [illegible] дьадарца. Цудухьа дерриге низаш тlалоххаргда оаха кхакьегамии [illegible] дисциплина, [illegible] бела боаран кхы а лакхагlа айбира, [illegible] коммунистически морала [illegible] вай дlахьалхаш [illegible].

Республика коммунистийн берригача къахьегамхой [illegible] дешаш а бар даь а вай Леонид Ильич Брежневца даим по республика хадлаеда терко ярах, цун экономикеи культурен дегlайоаллара лас санна йоакхо ярах. Шаьха а йиллургlйоацаш халкъа дегашка юсаргья 1976 шера мохк аьгачул тlехьагlа республикана новкъостал дара Леонид Ильича инициативагlа тlаийца решенеш. Хlама кхоллаш дола цун иилаш дlахо дегlадоалалара 1978 шера сентябре гор. Грозне Къулбасела Кавказа автономни республикай кулгалхоша вlашагlкхайтача хана цо даь хьехамаш еша рекомендацеш.

Из дола хlама бахьан долаш дег тlара баркал оал вай Леонид Ильича!

Новкъостий! Цхьатта мукъаьба сона Нохч-ГlалгlIайчен къахьегамхошка моаршал дайтараха дика довца баккхарахи Российски Федерацеи Лаккхехьарча Совета Президиумаи Министрий Советаи дег тlара баркал ала а.

Новкъостий! Хlара цlагlа, хlара дезале денад тахан цlеи. Цудухьа массанена а дика хет вайца цуиза даькъа лоацаш КПСС ЦК секретарь, вайна гаргарен везен вола саг Иван Васильевич Капитонов волаш.

Оаха баркал оал Хьона, Иван Васильевич, тахан lа лаь сийрдеи кlоаргеи республика карагlа мел даьначa хlамай лаккха мах беш, доккхийи бехктоккхамеи декхараш хьалхашка оттадеш. Хьалхе лелаяраи йиза кхоачашъяран оаха тlалаш йола рекомендацеш хьехамаш луш дола къамаьл бахьан долаш.

Цуна цхьана ерриге а биази а хьаэг оаха тховшта геттара йоагlаш яь критика. Оаха кхетаду, хьай доккха лаьдел бахьаи долаш юбилейни деношка тха кхыча кхоачамбоацарех а ала шиц бо лашагlа, доагlар дизза дlадехаш ала хьона куц ца хиит тилга. Хlаьта а, бокъонца ше ма дарра хов тхона, тхо та дайтача моаргиатол доккхача совгlатол дукхаьа хlа машта тхоаш декхарийла дезга. Цудухьа тха де деш хlаьнга хlамаш дац республика материальни духовни потенциал кхы а аккагlа аьяра. Дукхьа цу гlулакхо, хьалхашка дlати декхараш кlоаргга кхетадеро бlубалла ткха доаш дола кхоачамбоацараш дlадахаргхиларахи КПСС XXVI съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча шина гара доагlаш дола дика республикан доацаргхиларахи.

Новкъостий!

Иван Капитонов [illegible] къамаьла ма дарра кхакхетар мел болча дикь [illegible] республико [illegible] [illegible].

[illegible] тоенначa Автономни Советски Социалистически Республикага кхачдалца, патриархальщиатара, бокъо ца хиларгара, йоазуйдешар ца харгара, къелагара социализма коталонга кхачалца.

Советски Iаьдал латтача шерашка дегlаена индустри, боккха механизированни юрта боахам, бокъонца йола халкъа социалистически культурен бахача наьха лакха вахара боарами болаш йола край а хиина дlаьттай Нохч-ГlалгlIайче. Цу тайпара карагlдийна доккхий хlамаш цlаккха а бlаргадайнадац вай. Къаьнарчи даьттаена Республикана карагlдьйнарашца кхоачаш хинная Нохч-ГlалгlIайчен къахьегамхоша сатийса дика хlамаши эггара чlоагlагlа лийрхlарашн.

Республиканеи берригача Советски мехкаи карагlдьйнараш доккхал деш белгал а доахаш, Нохч-ГlалгlIайчен, къахьегамхоша шоашта эггара дезагlа дола хlама лоархl Советски Социалистически Республикай Союза чудоагlача халкъий вежарашха болча дезалех шоаш хилар!

Дуккха оагlош болаш дола республика дерригa вахар тахан советски халкъий ленински доттагlала, пролетарски социалистически интернационализма сердалоно къоагадаь. СССР хьаьь 60 шу дузача дерригача халкъа юкъарча цlейна диха ма доагllара, доккхийча къахьегама толамашца наькъадаха чlоагlа уйла йолаш да.

Вай цlей долча дийнахьа доккхал а деш ях вай, доаргдоаца советски наьха доттагlал хьа а даьд, чlоагl а даьд кхыча мехкий гlаьрахошта духьала вай мехка дерригача халкъаша цхьана лоаттабаьча къовсаме, революцини тlемашка, социализм котъяьккхар духьа хьинар ца кходенн къахьегаш, тохамах чакхдаьлла из Сийлахь-боккхача Даймехка тlеми биреача шерашка. Хlаьта тахан советски наьха интернациональни волат. Л. И. Брежнева ма аллара, вай эггара дезагlа дола хlама да.

Нохчийи гlалгlайи халкъа ма дег тlера баркал оал дика революцини хlамаш караl дукхарца, вай дешанца дезa хамидоацаш СССР халкъаш [illegible] дlахийтеш шай [illegible] вlашlехьдаьвна вай советски наьха керлача интернациональни тай [illegible] дlала [illegible] кхоачаргда [illegible] юкъе [illegible] сийлахь [illegible].

[illegible] белгалдоаккх [illegible] [illegible] доттагlала юкъеав, [illegible] халкъий а [illegible].

лелашка йолхаш хилар а уж дlайолаьраш къахьегамхоша дола дукха адамаш хилар а. Массе тайпарча исторически факташа деча тешалагlа, нохчаштеи гlалгlаштеи, Кавказа вежарашха долча кхыча халкъашта а сона, хьобешаь, марксизма классикий дешашца аьлча, Россе «прогрессивни цивилизаторски лоархlам», царна Россера корабаьб кхыча мехкий гlаьрахошеи lазапхошеи цlий lоухийташ хlалакбеша деча тlемех шоаш лораба мотаргдола иза.

Исторе вайга кхачналца кlезига хьаснал Къулбасела Кавказеи Россеи халкъий доттагlал lазапхоштеи гlаьрахоштеи духьала, вай халкъий сийрда кхоане бахьан долаш лаьттача лирача къовсаме миита дегlанхад а чlоагlдеи иал хьахьокхаш йола факташ.

XVIII бlаьшерене Нохч-ГlалгlIайчене тlа-тlа шерагlа баржаш а ниа болаш а лаьттаб дlахо Россена гаргаяхаран шин лоlамагlа юкъеяхаран тlаберзабаь болам. Цу ханарча дуккхача материалашка диса долаш да «Российски оагlошна тешаме хургда шоаш», нохчийи гlалгlайи адамаш Россе кара я долаш «сатийна дах, хlаьта дlахо а ишта даха лоаш а да», цулухьа «геттара раьза ба Россеиа», аьнна нохчашеи гlалгlашеи хьакхайкадьраш тlадола документаш.

Нохч-ГlалгlIайче шин лоlамагlа Россена юкъелхар нохчийи гlалгlайи исторически кхелашка гола тохар а КПСС ЦК-ас, СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дайтача Моаршал тlа белгал ма даккхара, исторически прогрессивни лоархlам болаш а хиинад. Россеца доттагlал тlеерах кхыча мехкий гlаьрахошта духьала тешаме оагlув корабаьб Нохч-ГlалгlIайчена чlоагlьенна патриархальни лардаш наьзлара, арений демократически культурахи общественни уйлахи, хlаьта цул тlехьагlа еррисрossийски революциони боламах лоамарой дlатоха ра процесс.

Дlахьача исторически хьарчи событей [illegible] еш, вай дика кхетаду, революц хьалхехьарча Россе иш Россеи хиина хилар официальни, помещикийи капиталистийи Россе а [illegible] йола Россе а — берригача къахьегамхой мохк, вай мехка дерригача халкъий [illegible] [illegible] революциони къовсама диагlайола образец [illegible] революциони демократи, бехкхой классеи [illegible] [illegible] Ленина парте [illegible] Царизм [illegible].

(Чаккхе 2-ча оагlо тlа).

КПСС ЦК СЕКРЕТАРЬ И. В. КАПИТОНОВ НОХЧ-ГlАЛГlАЙЧЕНЕ ХИЛАР

Нохч-ГlалгlIайчене вена вола КПСС ЦК секретарь И. В. Капитонов укх шера 2 октябре Шалински района «Шалински» совхоза хилар. Хьаькlаш чуэцача кхай тlа цо къамаьл дир С. Мусаева кулгалдеча звенои механизаторашца. Из маьхера культура кхелра а чуэнара а технологе духтlаваьлар, болхлой къахьегама а быта а хьалаш мишта хьежар.

Совхоза директора Б. Д. Абаева, парткома секретара А. А. Чипгаева дийцар боахама къахьегамхоша кхачан программа кхоачашъеча лоацача дакъах, дерригача хьокхамех юбилейни шера а бlарчача пятилетка а плаваш ханал хьалха кхоачашъяра чакхдоахача гlулакхех.

Цу дийнахьа а КПСС обкоме И. В. Капитонов вlашагlкийтар республика кулгалдеча партийни активаца. Къамаьл деш белгалдаькхар республика ерригача предприятеша, организацеша боахамаша планаш а социалистически декхараш а кхоачашдеза дарг ца хилар, хьатlадоагlа цlей — СССР хьаьь 60 шу дула ди доагlача бесса деддар духьа. Юбилейна хьалхарча социалистически яхье хьахулаш йола къахьегама коллективаи патриотически инициативай, чурча производственни торонех, къахьегама дисциплина чlоагlъяра, боахама доал дечара, къахьегамхошта коммунистически кхетам лучара юххьанцарча партийни организацей лоархlам белгалбаькхар.

КПСС Нохч-ГlалгlIай обкома хьалхарча секретаро А. В. Власова тешам белар, коммунисташа, республика берригача къахьегамхоша хьалхашка оттадаь декхараш сийленца кхоачашдара низ а хьинар а кхоерг ца хиларах. Областной партийни организаце вийла эшаргба республика юбилей чакхьаккхаро, цуна Къахьегама Цlеча Байракха орден лaрo наьха чlоагlа айдаьча политически а къахьегама а хьинарах.

Цу дийнахьа а КПСС ЦК секретарь И. В. Капитонов Москве дlавахар. Аэродроме иа накъавоаккхаш бар КПСС Нохч-ГlалгlIай обкома хьалхара секретарь А. В. Власов, ЧИАССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков, республика Министрий Совета председатель М. А. Керимов, КПСС Нохч-ГlалгlIай обкома бюро членаш.

[illegible] Нохч-ГlалгlIай АССР 60 шу а Нохч-ГlалгlIайче шин лоlамагlа Россена юкъеяха 200 шу а [illegible] [illegible] КПСС [illegible] обкома хьалхара [illegible] М. С. И. [illegible] [illegible].

Тахан — СССР Конституце Ди

СОВЕТСКИ ДЕМОКРАТЕ ЦlЕЙ

Пхи шу даьннад Советски Союза керда Конституци — дунен тlа эггара хьалхарча дерригача халкъа пачхьалкхен Керттера Закон тlаийначa гlоне деиа. Вай мехка керда Конституци тlаийцаяр Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу лаьаш латташ эггара йоккхагlа йола шин событи цхьан хана нийсъяллар хиина lацар из, из дар Октябра идеиш, В. И. Ленина насьеташ толаме кхоачашдаь хилара дола тешал.

СССР Конституце цlей укх шера деллу советски наха сихалургlйоаца дуккхача кьамий пачхьалкхо йола СССР хьахиина 60 шу дуза шера. Хlаьта вай республикерча къахьегамхошта кьаьстта лоархlаме да ер шу, укх шера вай Нохч-ГlалгlIайчен автономе 60 шу дизари нохчийи гlалгlайи шоай лоlамагlа Россена юкъе баха 200 шу дизари деэдаь хиларагlа.

Керда Конституци хьаеш, кертагlлоахар Л. И. Брежнева, вай ларде лийцар дар цунах социалистически демократи дlахо дегlайоаллара а кlоаргъяра а йола средство, коммунизм хьалъяра сихдеш бола иия хургба аьна хеташ хилар.

Из тlаийначул тlехьагlа дlаяхача хано теша а деш хьахьокх, СССР Конституци кlоаргга вай вахара чудеина хилар, из делаш, болх беш хилар. Цун хlара статья, хlара положени чуйоза пачхьалкхений органаша, гlулакхаш тlарча наха, берригача гражданаша массе моттиге, хlара денна беча балха практикана. Из тlа-тlа дикагlа а къаьгагlа а гуш да советски наха хlара кхоачашдеча гlулакхашка социалистически демократи дlахо дегlаухаш а кlоаргдуш а хиларах, къахьегамхой пачхьалкхени общественни гlулакхашта доал дара тlа-тlа шерагlа а хьинарегlа а юкъеувзарах.

«Дерригa Iаьдал халкъа бе доал СССР». Из закона нийса формула кхоачаш хинпа хилар гуш да вай пачхьалкхен политически кlийлен йолча халкъа депутатий Советий составах. Дукха ча йоацаш чакхдаьнна хоржамаш долаш вай мехка моттигашкарча Советашка хержав вай мехкарча дерригача къамех вола 2 миллиони 260 эзари совгlа депутат.

Масала хьисапе вlаши ийсъер вай СССР Лаккхехьарча Советеи США конгрессеи составаш. Вай 1500 депутатах ахаш совгlа бараш болхлойи ахархойи ба. Шерра юкъеяхай интеллигенци. Депутаташ ба партеи пачхьалкхеии цlи хеза декъелаш, общественни организацей викалаш. Ма хlамма а цуина тара а яц-их американцаша шоаш а «хьалдарий клуб» оалаш йолча США конгресса состав. Цун 535 членах 243 юрист ва, 140 — бизнесмен, 47 — образоване система балхахо, 30 — пачхьалкхен гlулакхаш тlара саг, 25 — фермер, 18 — журналист. Амма цхьаькха а вац болхло-конгрессмен. Ши дуне — ши демократи: вайнга къахьегамхой ба мехка доал дераш, капитала дунен тlа — Iаьдал хьалдарийга, царна lунал дерши бе.

Вай мехкарча пачхьалкхен Iаьдала лаккхерча органе — СССР Лаккхехьарча Совете хержав вай республикера 15 депутат, РСФСР Лаккхехьарча Совете 9 депутат ва Нохч-ГlалгlIай АССР.

Нохч-ГlалгlIай АССР Лаккхехьарча Совета составе ва 175 депутат, [illegible] городий, районий, поселкий, юртий Советашка укх шера 20 июне хержар 9920 депутат. Депутатех юкъе ва 5308 болхло, 1465 колхозхо, 5067 кхалсаг, 3725 30 шерал кlезигагlа ха йола кагирхо.

Керда хоржа моттигашкара Советаш болх бе йолаейнай. Массане къовбаьлъ тlаийцай, кхоалашеш а латт, КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо тlаийца СССР Кхачан программа. Парте белгалъяьй юрташ тоаяра, укхаза наха чубаха цlенош, школаш, больницаш, берий бешамаш, тинаш хьалъяра, наькъаш дахкара йоккха программа. Къахьегамхой — шоай предприятей шоаш мара кхы боаца бокъонца бола дай. Заводе, фабрике, городе, мехка мел лелача хlамашца гlулакх дола, дерриге шоашна кхоачаш бола дай.

Вай Советски пачхьалкхен Керттерча Закона хьалхарча статья тlа белгал ма даккхара, болхлой, ахархой, интеллигенце, мехка дерригача доккхийча а кагийча а къамех болча къахьегамхой хьашташи лоlами кхоачашбеш йола социалистически дерригача халкъа пачхьалкхе я.

Дуккха сакъаш долаш я вай демократи. Цун низ чlоагlаш латт из цахаддаш дегlаухаш, аргаювлаш тоалуш, кlоаргдуш, пачхьалкхена общественни гlулакхашта доал дара къахьегамхой гlа-гlа дукхагlа юкъе а увзаш из общественни вахара ерригa сферашт чулуш хиларах. Общественни пачхьалкхен дегlаахара, социальни прогресса, социалистически демократи йоаржалра керда лагlа хиинад хlара Советски Конституци из чlоагlъяь исторически дегlаахара керлача этапе хьахинна общественни отношенеши парга хьежжа йола пачхьалкхен вахара формаши.

Советски общество а пачхьалкхе а цхьан исторически этапера вокханга яларца, закономерно хиланза дарглоаца хlама а хиле дlаоттар керда Конституци. Хьалхара Советски Конституци оттаьяр В. И. Ленина ше дакъа а доацаш, из тlаийцар 1918 шера 10 июле Советий пхелагlча Еррироссийски съезда. Цо чулоацар, чlоагl а йора Советски Iаьдало бархl бетта lоаль опыт. Шин чулоацамга диллача общество революционни хувцамаш даь органкхара, социализм хьалъе йоллара юкъа башхалонашка хьежжа яр из.

60 шу хьалха 1922 шера 30 декабре вай мехка халкъа лоlамагlа хьалъяй Советски Социалистически Республикай Союз. Хlаьта 1924 шера СССР Конституце ехьалургlйоацача союзни пачхьалкхен системе чlоагlйир ерригача союзни республикай, дерригача кагийча а доккхийча а къамех цхьоагlо, доттагlал, цхьан гlулакхаш леладелга. Советски халкъаш цхьа пачхьалкхе а яь вlашагlкхетара федерацини форма.

1936 шера эксплуататорски классаши производства средстваш частни доалахье хулхеи дlадаьккхар, СССР социализма кlийленаш хьалъяь хилар белгалдаьккха керда Конституци тlаийцаяр [illegible] [illegible] [illegible] 1924 шерара СССР Конституци. 1936 шерара Конституци [illegible] советски общества а [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

(Чаккхе 3-ча оагlо тlа).

МОСКВА. Кремль. [illegible]

ТАСС [illegible].

ДОТТАГlАШЦА ВlАШАГlКХЕТАР

[illegible]

КПСС обкомеи Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советеи цхьана яь торжественни заседани

ЛЕНИНА БАЙРАКХА КIАЛА, ОКТЯБРА НАЬКЪАГIА

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара А. В. ВЛАСОВА доклад

(Йистедоалар. Доладур 1-ча оагIо тIа).

тоаIдаьи даьхкад къахьегамхоех доля дерригa адамаш, моллагIча къамах уж хиннадале а. «IаьдалакерТе лаьттача эксплуататорски классаша а кхы тIехьа ца юсаш царизмо а, — аьннад Л. И. Брежнева, — бIаьш шерашка цIун бикхкаб халкъашта юкъе шоашта хоишие а хьалхьеяьй къамий харцахьара уйлаш». Цунна цхьана пай дика кхетаду йоккха централизоваьнни Эрсий паччахьалкхе хьаяр мел бокхха прогрессивни лоархIам болаш хиннад. Из бар, белгалдаьккхад В. И. Ленина, юкъерча бIаьшерапашкарча доккъаденнача доакъошкара хургIолча социалистически цхьоагIонгахьа баьккха боккха гIа.

Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоех дола дукха адамаш Россена юкъедахадар аьнна цу хана Iазапа, къела, мискала кIалхара даьннадеце а, торо хинна бар Российски паччахьалкхен халкъашта кхы а айхагIа гаргадаха, цун социально-экономически а културни вахара орбита чу довла, социальни къамани кортамукъале яккхар дукха деррига халкъо лоаттабеча къовсамах шоай низаш дIатоха. МоастагIаша мел чIоагIа тийша балхаш леладьаде а, царизмо халкъа духьалара политика чакхъяьхаяле а, эрсийн кхычен халкъашцара къахьегача лоамарой доттагIала бувзамаш тIа-тIа дукхагIа чIоагIлуш хиннад. Кхыметтел чурчен арахьарчен реакце, исламски христиански духовенства хьалхье а деш тIехмаш вIашка даьча шерашка а эрсий-эрсий-кавказски цхьоагIо схаяц. Кавказе Iокхахьийтача Россе хьалха лаьттача эзараш бола наха официальни монархически идеологеца духьалеваш уттаьй, гIо даьд лоамарой революционно-демократически сакхетам хьахилийтара. Шоай аргIанна лоаман халкъий дикагIбола къонгаш тIехь-тIехь дукхагIа Россегахьа тийIаб, реакционни мусульмански мораль дIатиттай, эрсий революционни демократе викалашца цхьана эрсий халкъаца доттагIалцара лийхан цар ерригача края кхоане.

Революционни сакхетам дегIабоалабеча, халкъашта юкъера бокъонца дола доттагIал чIоагIдеча хоадамболаш дола дакъа лаьцад пролетарски интернационализма байракх лакха айьча болхлой классои цун денал болча авангардо — ленински партей.

Большевикий парти а В. И. Ленин ше а лаьрхIа хьийжав Кавказа халкъий кортамукъален къовсам мишта лед. Дукха хIама даьд Iилман социализма идеш дIайоаржара мутIареча адамии класснии къамани сакхетам лакхбара, революционни гIулакхашта уж сомлара а интернационални уйлаца кхотаара а.

Грозне промышленность дегIаяриа хьахул болхлой революционни болам, вIашагIъехк[illegible] бастониаш. РСДРП III съездо «Парте Централни могIерием комитеташта тIадулл' Кавказерча гIулакхий хьалах дола сведенеш брошюрай, митингий, болхлой собранеш, кружкови собеседованей наьхьаца шерагIа дIайоаржияра а хIаьта миттa шоай доалахьа йолаш йолча еррига средствашца Кавказ шийн халкъашта хьалхашоа а эгара хьинаретIча тайпара гIулакхаш чакхдаькхилга». 1914 шера 27 азар болхло бар Грозне. Цун [illegible] отряд яр парте II съезда [illegible] РСДРП Грозненски организаци. Из вIашагIъехкарех ба революце чIоагIагIа вола трибун С. М. Киров, вай парте [illegible] деятель Г. К. Орджоникидзе, [illegible] «Болхлой класс [illegible] Петербургски Союза[illegible] А. И. Фельдман, тIехьагIа 26 бакински комис[illegible] 1918 шера [illegible] интернационалистни [illegible] Н. Г. Флеров. [illegible]

далар, бокъонца йола паргIатон массе оагIорахьара дегIаахара шерра перспектива ца хьанхабчаяц Коммунистически парте ленински къамий политика ларда тIа Сийлахь-боккха Октябрьски социалистически революци котъяьннача тIехьагIа мара.

1918 шера Тийрка йистерча халкъий съездо Нохч-ГIалгIайчене, ерригача Терски областе а санна, хьакхайкадаьд Советски Iаьдал. Къахьегача халкъага торо хьачай шийдегIаля хьаура а атта, нердара паргIатачен иразечен вахаргахьа дIахьалхашкахьа яха Цхьабакъда, атта хиннабац цунга бода никъ. Чурча контрреволюцен кхыча мехкий интервенцен низашта духьала даьча тIемий цIера юкъе гIолла бодар из. 1918 шера августе Грозне улицашка дIаболабеннаб паччахьа сатрапашта духьалара бIаь дийнахьара тIом. Грознера болхлой класс котъяьннаяле а, 1919 шу доладеннача юххье кIайгвардейски бандаша дIалаьцай Къулбаседа Кавказ, юха а дIаьккхай Грозный, Советски Iаьдала тIехьалаьттарий цIи(?) керчаяьй из Нохч-ГIалгIайчен дукха районашка. Цу хана Россе къахьегача халкъо, болхлой классо, цун деналеча авангардо — большевикий ленински парте, майрача цIеча Эскаро Iоажала кхерама кIалхара баьхаб лоамарой, вежарашха новкъостал даьд царна революце моастагIашца лаьттача къовсаме.

Граждански тIом болабелча денз чакхбалалца йолча хана Грозне пролетариато, къахьегача лоамароша, къегIа болча казакаша деналеи турпален тIом баьб Советски Iаьдал бахьан долаш.

Контрреволюцеарча къовсама къахьегамхой оарцагIбахара докхха дакъа лаьцад парте кхебаьча грозненски большевикий куталхоша: Гикало Николая, чIоагIагIа вола трибун а граждански тIема турпал а хиннача нохчочо Шерипов Асланбека, гIалгIай къеча наьха баьчча хиннача Ахриев ГIапура, вай городе цхьан майдан тIа царца дегIа дагIаш памятник а долаш болча Советски Iаьдала тIехьарча кхыча хьинареча къовсамхоша, коммунисташа-интернационалисташа.

Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша доккхал ду, парте Централни Комитетои Владимир Ильич Ленина шен грозненски пролетариати къахьега лоамаройи революце гIулакха боарам боацаш мутIахьа хиннилга, Советски Iаьдал бахьан долаш лаьттача къовсаме шоай са ца кходеш уж лийталга белгалдахарах.

Советски Iаьдал юхаоттадаьчул тIехьагIа даим хургйола паргIатои кортамукъален кхаьчар Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошна, вай мехкарча кхыча халкъашка а санна, уж юкъебахар цхьатарра бокъонаш йолаш болча советски халкъий дезала.

Советски Iаьдало керда, эгара къаьгагIа, эгара сийрдагIа бола корта хьабийлар бIаьш шерашка эрсий халкъаца цхьана паргIатонга, цхьатарра бокъонаш хиларга, ирзата сатийсача нохчийн гIалгIайн халкъий историена юкъе.

Сийлахь-боккхача Октябрь тара, дукхача къамех латта Советски паччахьалкхе хьабийча дена дIайолаелар вай мехка халкъашта юкъерча бокъонца йолча доттагIалла Автономи [illegible] Советски Нохч-ГIалгIайчен сийрда цама а [illegible] дIаэттар.

Республике хьайир цу хана дилинча ний бола доагора энергетически база, хьайир машиностроени стройиндустрен низаш керда предприятеш, [illegible] дукха бокх бир корта [illegible] кадраш, технически творчестви интеллигенции [illegible]

[illegible]

классо кхы а хьинарегIа къовсам боаржабир мехкдаьтта дукхагIа дахари чакхдахари духьа. Цунна тешал ду «Грознефть» мехкдаьттахошна юкхьлицарча пятилетка ладанн шиш шераш ах шерах кхоачашъяро. Къахьегама котало СССР ЦИК а Президиумо белгалъяьккхар 1931 шера 31 марта Ленина орден яларца.

Нохч-ГIалгIайче экономически тIехьайнсар дIадаккхара кIезига боацача лоархIаме хилар юрта социалистически эргало яр а. Из болх а ишта толаме чакхбаьккхар, цра классови къовсам лаьттабале а.

Нохчийн гIалгIайн халкъашта хьалхашка Советски Iаьдало хьалийлар адамлено Iоадаьча културни рукъанна уж тIаберзабарга долха шерра наькъаш. Лоацача исторически хана, вIалла а йоаздув-дешар ца ховш хинна Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой хьалха латтача культура лакхаленашка кхоачаш урагIа бахар. Республике хьаю културно-просветительни учреждений, школай, юкъерча лаьрхIача дешара заведений шерра сеть, хьаелл институташ. Хьахилар формагIа къамани чулоацамагIа социалистически дола литературеи искусствои. БIаьштIехьдаьккхар цхьатарра дукха газеташ арахецилга, моттигера книжни издательство йиллар.

Оялангара социально-экономически эргалонаш яр бахьан-долаш лоацача хана дIадаьккхар Нохч-ГIалгIайчено бIаьш шерашка тIехьайиса хилар.

ДIахо коталонца боаха гIа соцабир Сийлахь-боккхача Даймехка тIемо. Цу хана дерригача советски халкъо а санна айоккха патриотизми деналинойтар Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша. Эрсии вай мехкарча кхычен халкъашца цхьана цар дакъа лаьцар фашистски Германи эша а яь. Котало йоаккхача вай мехкахоех 30 эзар совгIача сага — эрсашта, нохчашта, гIалгIашта, гIумкашта, цхьыча къамех болча викалашта орденаши медалаши елар тIема шерашка 36 сага — Советски Союза Турпала цIи.

Тыле турпале къахьегарца тIемахошца цхьана котало йоакхача лакъа лаьцап республича болхлоши колхозхоши. Коталоны юкъе къахьетта доккха дакъа лаьцар мехкдаьтта доахарашеи мехкдаьтта чакхдоахараш 1941 шера мехкдаьтта даккхара план 150 процент кхоачаш йир гор. Грозне мехкдаьттахоша, хIаьта г. МалгIабика мехкдаьттахоша — 175 процент. Доккхий хIамаш карагIдувларах 1942 шера феврале Ленина орден елар «Малгобекнефть» управленена.

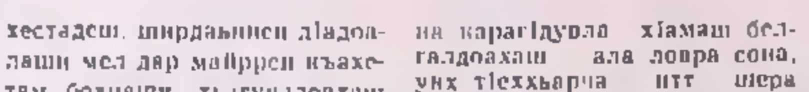
Индустри дегIайоалаеш бонкха гIа баьккхар Нохч-ГIалгIайчено тIемал тIехьагIарча шерашка. Республике хьайир 30 совгIа йоккха промышленни предприяти. Духхьашха арахеца доладаьд тIехдика бензинаш, авиацонни даьтташ, болх бе йолийтай каталитически крекинга эггара хьалхара дай мехка установкаш вIаштIехьдаьккхад лакха балха овсарле йола мехкдаьтта оборудовани хьаелга, лоархIаметIара химически продукташ арахецилга.

Белгалдаьккха доагIа, Л. И. Брежнева «Юхалийдалар» ялача книжка тIа Бакурча мехкдаьттахошка цхьана тIемал тIехьагIара мехка халкъа боахам халдаьча мехкдаьтта продукташца Iалашбьеча г. Грозне къахьегамхой а бонкха лоархIам бар.

Цулувва тахан а белгалдаьккха лоара сона, 40 шера бIарчча хьанйцача республика промышленни производство объем 50-зза лакхьена хилар. [illegible] дукхагIа арахеца продукци бIарчча 1922 шера [illegible] хиннача. Республика халкъа боахама ерригача продукци [illegible]

[illegible]

Сийлахь-боккхача Октябро Советски Iаьдало сомадаьхад белгала лакъаргдоаца лоамарой творчески низаш. Низ бола импульс сийнай литература, искусство. Iилма дегIадара. 20 гIа шераш чакхдоалача хана а тIехьа хьахиннай Бадуев Саида, Мальсагов Дзорбика керда вахар

хестадеш, шардаьннеи дIадолаши мел дар майррен къахетам боацаш хьагучадовхаш йола лакха художественни произведенеш. Хьаду къаман театр, шерра дегIайоагIа нохчийн гIалгIайн самодеятельни творчество. Цар литературеи искусствои дегIаухаши тоалуши хьаецай берригача мехкаца цхьана, дуккхача къамех латтача советски халкъий бIарччача цхьан дезале.

Тахан Нохч-ГIалгIайчен йоазонхошта, художникашта, артисташта творчестве карагIдувлараш республика доазонел арахьа довзаш да, дуккхача халкъашка дIакхаьчад. Хьинареча кхолламех йиза я СССР халкъа артиста Эсамбаев Махьмуда къаьган шийтайпареи искусство, республика халкъа поэтесса Ахматова Раисах, прозаика Боков Ахьмада, дуккхача кхычар творчество.

ЧIоагIагIа дегIаенай ишта физкультуреи спорти.

Културни революце коталоне къаьгагIа белгалдоал халкъа боахамеи Iилмаи даьнъе карагIдаьннараш. Тахан Нохч-ГIалгIайчене ахаш хIана бац аьнна бола бахача нах дукхагIбараш лакхереи юкъереи образовани йолаш ба. ХIара кхоалагIвар чулаьнав дешара тайп-тайпарча формашка. Республике 80 эзар совгIа специалист, 3 эзар совгIа Iилмаи болхло, цу дакъе 37 Iилмай доктори 600 совгIа кандидати ва. Республика вахаре доккха хIама хилар 1972 шера Нохч-ГIалгIай университет хьаеллара.

Халкъа боахама моллагIа дакъа, Iилма, культура, искусство, халкъа образовани дегIаяр вай хьанйнача — массе метте бIаргагу вайна КПСС ленински къамий политика даьнна доккха беркат.

Нохч-ГIалгIай творчески Iилмани интеллигенце кадраш кийчъяр. Нохч-ГIалгIай культура дегIаяр айхха дувзадена да эрсий культура [illegible] долча [illegible]. Ала бокъо я йолаш оал вай эрсий метгах нохчийн гIалгIайн шоллагIа наьна мотт, духовно уж бIаьхий баь, хIама довзара горизонташ царна хьалхашка [illegible] долча дунена уж бувзабалийта мотт. [illegible]

[illegible] Советски Нохч-ГIалгIайчене чIоагIагIа чIоагIденад советски халкъа [illegible], [illegible] дола советски вахара хьисап, дерригa къаманаш народностанаш кхотадалар, коллективизми товарищество.

Новкъостий! Коммунизм хьалъеча Нохч-ГIалгIайчена карагIдувла хIамаш белгалдоахаш ала лоьра сона, ух тIеххьарча итт шера республико дIахьалхашкахьа къаьстта боккха гIа баьккха хилар. Толаме чакхбаьккхар иттлагIа пятилетка чулаьца экономически социальни дегIавахара керда мул а.

Цу шерашка дукхха геофизически геологически балхаш дир мехкдаьтта доалла керда моттигаш лохаш. Цо йиш хилийтар лаьгIлуш лаьтта мехкдаьтта дукхагIа хьадола а далийта, боарам кхы лох ца болийташ хьалдаха. Пхе шера заданел совгIа йиъ миллион тоннал тIех мехкдаьтта, 800 миллион кубометр газ кхьчар мехкага. Мехкдаьтта чакхдахара объем 13,5 процент лакхъелар. ДIахо дегIанхай машиностроени, электроэнергетика, приборостроени, гIишлои индустри. Юрта боахама къахьегамхоша еррига продукци 20 процент хIана яьккхаяц аьнна дукхагIа а яьккха, Iалашдаьд лаьттанцара йоала еррига керттера културашн хьанбай продукцин кийчъяра планаш кхоачашъелга.

ИттлагIча пятилетка шерашка республикера керттера производственни фондаш 28 процент, е кхоалагIа дакъа хIана хиннац аьнна дукхагIа хиннай, хIаьта цар мах ши миллиард сомал тIехбаьннаб. СовнагIа хьаеш йолча продукцех 96 процент къахьегама овсарле лакхъяра чотах еш я.

Халкъа боахама карагIдувлараш дукхагIа хиларех дикка лакхбеннаб къахьегамхой материальни културни боарам.

ИттлагIча пятилетка итогегIа Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой шоаи декхараш кхоачаш а даь, Ерригсоюзни социалистически яхье котбаьннараш юкъебахар, [illegible] тела КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Це байракх аьнихар.

Новкъостий! Чакхдоаларгдолча гIулакхий шиа бола программа а хинна дIаяттар республика къахьегамхошта, берригача мехка къахьегамхошта а санна парте XXVI съезда. Кхачаи программа [illegible] КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленуми исторически решенеш а, хIаьта [illegible] СССР хьаин 60 шу дизара [illegible]. ЧIоагIа [illegible] республике 11 пятилетка заданеш [illegible] хьалха кхоачашъяри. Кхачаи программа чакхеьнхари духьа.

Кхачаи программо [illegible] Л. И. Брежнева [illegible]

[illegible]

социалистически декхараш кхы тIа а сина задене кхоачашъелга.

Хьалхара гIа баьккхаб лоцернан рапсаи фу кхедара лаьрхIа оттаяь программа чакхъяьккхари. Ухк шерре в дохкаргда паччахьалкхента 700 тонн гаргга люцерна фу, хIаьта ухк гаргарча шерашка дукха белоказ йохкна уж маьхера култураш шортта дIахецаш хургья республика.

Ялаташ кхедерел тIехьабиеац хьайбай боахама болхлой а. Довхана Iадоаккхача юкъагIа тIехьабиеар дIа а доаккхаш, цар Iалашду паччахьалкхенга хьайбай продукци йохкара нийс бетта план кхоачашъелга, дулх, шура, фуаш кийчдара 1982 шера задание тешшаме кхоачашъергйолча дIатIабова. Тахане а вIашагIтехха аьннай гIожачен мошачен доакъарий тоъал запас. ТIаккха цо тешам лу цхьан шерах ах шерах кхоачам балла уж кийчдергхиларах доахан тешшаме дика Iаьгара доахаргхиларах.

Юбилейни социалистически яхье правофлангови ба Шелковской, Грозненски, Назрановски, Веденски, Советски районий къахьегамхой, «Шалинский», «Экажевский», «Новосельский» совхозий, «Шелковский» госплемзавода, Къулбаседа Кавказски бройлерни фабрика, 1 Мая цIерагIча колхоза коллективаш, кхыраш.

Планаш СССР 60 шу дизара сийна тIаьхьца социалистически декхараш кхоачашдеча къахьегамца шоаш нахьара дакъа лоац промышленноста болхлоша Торжественни заседание дакъа лоацарашка тахан раьза хинна ховм бе йиш йолаш да пай, промышленноста, транспорта, гIишлоний 25 предприяти, 90 цехи участоки, 150 совгIа бригада, смена, звено, 8 эзар гаргга болхлой пятилетка шин шера планаш хаьал хьалха кхоачашъярца СССР 60 шу дизара накъаболхаш хиларах!

Республика промышленноста коллективаша ухк шера 29 сентябре рапорташ делар товарни продукци маьхала яккхара нийс бетта план хьнал хьалха кхоачашъярах. Заданел совгIа кхы тIа а 100 эзар тоннал дукхагIа мехкдаьтта, 65 миллион кубометр газ, хIаьта ишта 8 миллион совгIча сома маьха мехкдаьтта химеи машиностроении продукци кхьчай мехкага.

Дика толамаш даьхад халкъа эша товараш арахецача доакъоша, заданел совгIа арахийцад уж 10 миллион совгIча сома маьха.

Яхь лелаерех хьалха я промышленни продукци арахецара нийс бетта план ухк шера 27 сентябре кхоачашъяь г. Грозне предприятеш. Доккхий толамаш даьхад Старопромысловски, Ленински районаша, «Грознефть» объединене, «Промавтоматика» НПО, «Красный молот», мехкдаьтта чакхдоахача Новогрозненски заводаша, «Грозгипронефтехим» яхача институто, дуккхача. Дуккхача кхычар Цар раьза хинна хьаллаьнар 18 декабре СССР 60 шу дизара хетаь коммунистически субботник де аьнна москвичаша дIайолаяь, ерригача республике шерра дIаьржа патриотически почин.

Вайна чIоагIа дика хет Нохч-ГIалгIай АССР экспозицеиа 1982 шера Лейпциге хиннача Дунен халкъашта юкъерча ярмарке толамаш даьхи.

«Нойес Дойчланд» яхача немецки коммунистий газето [illegible] Эрих Хонеккера [illegible] «Тхона чIоагIагIа дикахетар а деш Лейпцигски суйрен ярмарке къаьстта раздела а яь тойта [illegible] Нохч-ГIалгIай АССР. Цу раздела [illegible]

[illegible]

кIоаргагIен хул вай советски сага юкъарча къамаш [illegible] волча сийлахь йоккхача общности йола дика уйла.

Новкъостий! Тахан, юбилея деношка, даьчун мах беш, цхьайттлагIча пятилетка хьалхарча шин шера балха лелама анализ еш, республика коммунисташа тергама кIелхара лалийташ къовстадинна дика дешаш.

Эггара хьалха доагIа из производства эффективность лакхъярца, цхьайола предприятеш къахьегача овсарле лакхъяреи продукци арахецарга бода мах лохбареи гIулакха тIехьаюсилга дIадаккхарца юваенна йолча проблемашта. Промышленноста хIара предприяте, колхозо, совхозо рентабельность лакха йолаш болх белга хIана а вIаштIехьдаьккхадац вай. ХIана а кIезига дац вай хIама хьа ца хулаш дIаухийтар а Духхьал дIаарга вай, гIишлош еча дуккхача органазацеша гIишлои балхий лакха темпоши дикали хIана а Iалашъеш ца хилар, чуIа цIенош кхыйола социально-бытовойи културни гIулакхашта лаьрхIа объекташ хьалъяра планаш наст-наста юкъагIйоахаш хилар.

Л. И. Брежнева гор. Баку хиннача торжествашка къамаьл деча хана [illegible] Азербайджана кулгалхошца хинна беседеи теркалйича геттара дика хов вайна, хIанзчул тIехьагIа цхьайтталагIча пятилетке латта декхараш толаме кхоачашдара воай мел дукха хIама де деза.

Пятилетка шерашка промышленни производства объем 18 процент лакхъяла езаш я, хIаьта машиностроении металлообработкеи санна долча доакъошка 33 процентал кIезигагIа йоацаш хургья из.

Цу шерашка пайда эца беза дукха хIама ца эшаш ши миллиард сома капиталовложенех. Иштта йоккхий объемаш хIанзалца хиннац республика. Цу цхьан хана Iалашдаьза даргдац болх беш йола предприятеш технически кхы тIа а кийчъелгех эргаьха тоаелгех, цар чу эггара толашагIа йола техникеи технологии оттаелга, халкъа боахама дерригача доакъошка наьха санна дика толамаш доахилга.

Мехкдаьтта дукхагIа дахара Азербайджана мехкдаьттахошта хьалхашка латтача декхарех, а хIаьта ишта мехкдаьттеи гази йоаха а мехкдаьтта чакхдоаха а промышленность технически кхы тIа а кийчъяра, энергетически мощносташ дегIайоалаяра, термальни хих пайда эцарех еррига энергоресурсаш кхоярен хьакъехьа а ше дувцаш, Л. И. Брежнева белгалдаьккхар, уж дешаш хьинарегIа къестаде дезаш хилар. Из долчча бесса вайна а, коммунисташта, вай республика доагора-энергетически комплекса болхлошта доагIаш да. ХьинарегIа къестаде деза хьалдоаха мехкдаьтта лаьгI ца далийтара дешаш меттел, из алсамдахара дешаш а, мехкдаьтта чакхдоахарахи мехкдаьтта химехи ю продукташ алсамъяха, лаьттанна кIалхарча йовхалах пайда эцара чотах энергоресурсаш кхояра лакха режим Iалашъе еза.

ЦхьайтталагIча пятилетка керттера декхар советски наьха хьал-торо дIахо лакхъярах латтилга теркал а деш, Л. И. Брежнева ма аллара, вай долла хIама де деза наьха, царна эшарий еш йола йоахко массаза а хьалхарча аргIагIа хилийтара, [illegible] чIоагIагIа лоаттабе беза [illegible] фермашкарен еррига продукци ца йоаташ потребителашка доаккхачарна. Цу цхьан хана [illegible]

[illegible]

Вай доша лу вай республико, шийн 60 шера юбилеях тIех а аьнна, гIулакхашца доаха шийн сий кхы а лакхагIа айлергхиларах, коммунизм хьалъеча доаха толамаш кхы тIа а алсамдоахаргхиларах. Цу гIулакха мел йола тороаш республике йолаш я, хIаьта керттердар — болаш ба шоай декхар дика кхетадеш къахьегам дунея белаш бола башха-дика нах, партеи советски халкъеи сийлахь-доккхача гIулакха боарам боацаш чIоагIа мутIахьа бола бокъонца патриоташ-интернационалисташ.

Нохч-ГIалгIайчено де а доагIаш доккхал ду советски болхлой класса, колхозни ахархой, къахьегача интеллигенце дикагIа йола традицеш кхы тIа а ебаш болча производства хьалхалаттарехи новаторехи. Берригаш а хIана бац аьнна бараш ухк зале ба уж. Цудухьа лоьра сона тахан царга моаршал дала а вай [illegible] духьа къахьегаш доаха башха-дика толамаш цар даькъала дувца а.

Новкъостий! Вай республикана моллагIах хIамаш карагIдувле а, вай дика кхетаду, цу хIамашка долха наькъаш лехкар а дохкар а ленински парти — вай заман хьакъал, сий, эхь-эздел — йолга Коммунистически парте деча кулгалах. Моакхаз санна чIоагIача партеи халкъеи цхьоагIонах латт вай низ, коммунизм хьалъеча керда толамаш доахаргдолгах, хIамаш карагIдувргдолгах, коталонаш йоахаргйолгах бола чIоагIа тешам.

Республика къахьегамхоша, дерригача советски халкъо а санна, де а доагIаш доккхал ду шоай Коммунистически партех, боарам боацаш чIоагIа теш цунах, массане а цхьатарра къоабал а ю, хьинаре хьал а лоац цун чурен арахьареи политика.

Мукъаба сона, шоай цIерах а республикерча берригача къахьегамхой цIерах а КПСС Централни Комитета, цун Политбюрона, Леонид Ильич Брежнева коммунизм котъяьккхар духьа лоаттабеча къовсаме цар Iалаьмате чIоагIен беркатен къахьегарах дег тIара барнал ала.

Новкъостий! Низах бокъонца тоаеннача хана накъайода вай социалистически Даьхе СССР 60 шу дузача юбилейна. Советски халкъа карагIдувла исторически хIамаш, коммунистически общество хьалъяр духьа лоаттабеча къовсаме цо доаха толамаш дерригача дунен тIа бакъдаь дIанийцад.

Коммунизм хьалъяр духьа лоаттабеча къовсама турпала никъ 1917 шера Октябре денз таханарча деношка кхаччалца тIадийрзаза беркате къахьегачеи тIемий тохкамаш лайначеи шерех чакхбоалаш иллаб. БIарчча цаI а йиия цо вIашагIхотт вай селхане, тахане, кхоане. Цудухьа тахан, СССР 60 шу дузаш, лайнар дагадеха ца Iеш. Сийлахь-боккхача Октябра идеалаш чакхъяхар духьа лоаттабеча къовсаме кхы а доккхагIа хIамаш мишта карагIдувргдар-хьогI [illegible] уйла а ю вай. ХIаьта коммунизм хьалъеча керда толамаш дахара мел эша хьалаш хулийт вай партеи цун Централни Комитето. ХIанз 40 шу гаргга ха яьннай маьршачен ираечен сигалеяна кIал советски нах баха, хIаьта цунах исторически дакъа доалл вай парте, Централни Комитета, [illegible] тIом ца хилийтарен гIулакха шийн берригa [illegible] дIателача Л. И. Брежнева.

«Кхоане, — белгалдаьккхад Л. И. Брежнев, — [illegible] Кхоане таханехах [illegible] хIаьта таханарча — социалистически ден декхарах [illegible]». Цудухьа [illegible]

[illegible]

КПСС обкомен Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Советен цхьана яь торжественни заседани

ЛЕНИНА БАЙРАКХА КlАЛА, ОКТЯБРА НАЬКЪАГlА

С. З. УМАЛАТОВА,

«Красный молот» завода газоэлектросварщица.

Деза новкъостий!

Партен правительствин дlайхача, дег тlерча моаршало. Леонид Ильич Брежнева Нохч - Гlалгlайчен къахьегамхошка дас санна дайтача дlайтача дешашо, доккха совгlат хьадаларо тха. республика берригачa къахьегамхой, шаьш а хьанар а кхы а айдаьа, сийлахьчa Коммунистически партех, цуи ленински Центральни Комитетах, советски халкъах, берригачa советски наьха дуккхача къамий болча дезала наl дола праза цlа хинна дlаоттача вай сийлахь-йоккхача социалистически Даьленах доккхал дара башхадика уйлаш гlовттаьйl

Нохч - Гlалгlайчен къахьегамхошта бlаьшерашка дагадаьллад вежарашха долча дерригачa халкъий празн дега гlозален бlаргаго йиш йолчa лакхаленашка довлилга. Хlаьта Советски lаьдала шерашка лоамарой тlабьнна лакхале я аьнна ала бокъо я советски наьха празеп доттагlлени тазанара цlей!

Коммунистически партен Советски lаьдалоп вахаре кхоачашйир нохчийн гlалгlайн, кхыча халкъий дегашка бlаьшерашка лаьття уйла. вай вахаре дир цар вай зайн заьдайн сатувсаш мел хиннар.

Вайна карагlа мел даьннар, вай дог гlоздоахар а доккхал дер а — из Сийлахь-боккхачa Октябра, советски общественни строя, советски халкъий ленински доттагlала идей вахара низ хилара дола тешал. Вайна карагlдаьннараш — Октябрь котбаккхар духьа, Советски lаьдал, партен советски халкъен сийлахь-доккха гlулакх котдаккхар духьа къовсам лоаттабьча миллионаш болчарна дикагlдола дийна памятник!

Оаха болхлоша, дика кхетаду вайна карагlа мел даьннар дулхах-шийх йола Коммунистически партя, цун ленински политика, Советски Социалистически Республикан Союза цаl болча дезала берригa къахьегамхой вlашн кхотабьча сийлахь-доккхача эрсий халкъа интернациональни денал бахьан долаш хьакхинна гl!

Цу дерригнех къаьгтан дегаш айденнен дийцар тахан орден делаеча тха завода болхлоша партен правительствен моаршал дайтара а республикана доккха совгlат далара а хетаяьча митинге.

1922 шера ноябре, СССР вlашагlйола яхача хана, завода «Красный молот» аьнна цlи ялара хетаяьча митинге цар торжественно аьлар, завод массаза а кургъя революце парте, халкъа чlоагlале, цуя цlеча жlовно кlаьд па луш чlоагlдергда болат санна чlоагlа дола халкъий доттагlал, социализман коммунизман котало йоаккхаргьа!

Тха завода коллектива чlоагlа леладу ший дош. хlаьта тахан, коммунизм хьалъяра керда дехкараш кхоачашдеча хана дерригачa халкъо лоаттабеча къовсама юкъеккхуж шийгара доагlа дакъа ханал хьалха кхоачашъю юбилейни шера планаши тlаьйца дехкараши. халкъа боахама шиъ ханна хьа доаттаю дикал лакха йола мехкдаьтта оборудовани.

Со, лоаман кхалсаг, доккхал деш я се сийлахьча болхлой классах хиларах. Са балха биографеца цlенача лоаман тхира тlаламца санна, хьагуш я кхалсаганохчочун къаьгган ираз долен кхел. Заводо сона еннай образовани, знанеш, професси, хьал а кхель, оалаш ма хиллара, когашта еттаьй, вахара шерра наькъаш хьадийллад. Заводе со дlаийцар Коммунистически парте мугlарашка, коммунисташа хержар со КПСС исторически XXVI съезда делегатала.

Са эггара хьалхара хьехамчаш, кхыча дуккхча са нийсархой-лоаман кхалнаьха а санна, хилар эрсий болхлой — коммунисташ Толмачев Иван Алексеевич, Зиновов Павел Андреевич, дукха кхыбараш.

Хlанз со санна цlен ийчех баьина, знанеех кхийнен къахьега lомабенcи кхалнахлоамарой республике дукха эзараш ба.

Тахан еррига вай республика хlара советски сага вахар доккха а хьалдиза а долаш вай еррига уйлаши гlулакхаши тlадерзадаь да коммунизм хьалъяра гlулакха шоашкара дакъа юкъедахьа лоlам хилара.

Оаха дехар ду Хьога, веза Иван Васильевич, веза Леонид Ильич Брежневга дlайха, дег тlара моаршал дайтарах а республикана доккха совгlат даларах а, Нохч-Гlалгlайчен къахьегамхошта дикилар хулга ларах а болхлой доккха баркал дlале. оаха кхы а дикагlа, кхы а оасаргlа къахьегаргхиларах тешам бала! Бlарга са санна халкъий ленински доттагlал лорадергхиларах, партен халкъен дикагlйола традицеш алсамйоахаргхиларах тешам бала.

Тха завода вхаш гаргга болча болхлоша СССР 60 шу дизара сийна ханал хьалха кхоачашъяьй пятилетка шои шера заданеш, хlаьта са балха календара тlа — 1983 шера июны!

Республике берригачa мехка я санна, нах бах политически къахьегамен хьинар айденнача хьале, интернационализман халкъий доттагlаьени уйла йолаш. Цуняа дола къаьгга тешал за вай доккхеи сийрдеи цlей! Хlаьта, оаха, таханарча торжествашка дакъалоацараша тхоашна кхаьча дегlа йоахал, гlаддахари гlоздалари хlара коллективага, хlара сагага дlакхоачийтаргда. тхоай дерригa низаши торонаши оарцагlйоахаргъл СССР хьахинна 60 шу дизара даха ма доагlа наькъадахара, КПСС XXVI съездо оттадаь керда. кхы а доккхагlдола мулаш дахара.

Вай республикай доттагlал къаьгга оагlош йолаш, вахара дуккхача доакъошка гучадувлаш долга кхетадар чlоагlа дега тоам беш да. Белгалдича тоъаргlа дукха къахьегама коллективаш, бlарча районаш, гораш, тха еррига республика а шоай довлахошна — Нохч-Гlалгlайченерча вежарашна ях леласш. хьалха латта опыт дlа-юха телаш, вlаши lомалуш хилар.

Дагестана предприятешка къахьегаш ба Нохч-Гlалгlайчене lомабенна мехкдаьттахой. Хlаьта шун республика кемсий кхашка толаме болх беш ба Дагестане lомабаь специалисташ.

Дагестана лоамашка шун Нохч - Гlалгlаьене а санна довза а вова деза а дез тха республика столицана — Махачкалаин дегашка духаш дукха мугlараш хетадаьча башха-дикача поэтесса Ахматова Раисай стихаш. Шуна цхьана гlаддут тхо башха-дикача, дог гlоздоахача халхара искусства символ а хинна шун цlи дlаэттача Эсамбаев Махьмуда творчества.

Деза новкъостий! Шун торжествашка чакхдоал белгаларча, советски халкъ СССР хьаяь 60 шу дозарга кийчлуча хана. Дагестана къахьегамхой, берригa советски нах а санна шу халкъий доттагlала цlейна накъаrlоргба къахьегаме керда толамаш доахаш. Коммунистически партена, сийлахь доккха ленински гlулакх дlахьош вола цlи хеза, вайна веза вола Леонид Ильич Брежнев керте латтача цун Политбюрона гонахьа дlахо а кхота а бенна.

Чlоагl а лулда зиза теха тоа а лулда советски халкъий ленински доттагlал — Советски сийлахь-боккхача мехка йохаргйоавна кlийле!

Даькъала а хийла зиза теха дегlа а ухийла Нохч-Гlалгlай Автономни Советски Социалистически Республика!

Массаза а малх, ирах дегlоэле хийла шуя хlара шlарlа!

истори. Нохч - Гlалгlайчен къахьегамхой вахаре хьаелдаланзар башха - дика. къаьга йола оагlув. Советски lаьдала шерашка вай крае, берригачa мехка а санна, хиннад lалаьмато доккха хувцамаш! Хьалха эггара тlехьайиса, дешари йоацуш ца хеш хинна Назрановски округ тахан республикана дукха а гаьна йоазаш я 30 мехка продукци дlаухийта чlоагlа дегlаена промышленность. хьалха латта юрта боахам бола район хиларца. Доккхий толамаш даьхад халкъа образовани, культура, унахцlено лорадр дегlадоаллаеча, къахьегамхой хьал-торо айеча. Бакъда, эггара керттердар— хьалхиннаб дийша, къахьегам безаш, шоай обществении, интернациональни дехар чlоагlа кхетадеш бола нах!

Район экономически а социально а дегlайоалаеча къаьстта доккхий толамаш хиннад тlехьарча итт шера. Централни Комитето. КПСС обкомо гlо дарах а хьаллоцарах а районе овлангара хий-нар интернациональни, патриотически, атеистически кхетам балира болх, тlагlертта дlадаха доладаьд моллагlа а негативни гlулакхаш, района вахара дерригачa доакъошка морально-психологически хьал тоадара хьинаре къовсм бахькаб.

Цу дерригне а торо елар наха кхетам луча хинна доккхий кхоачамбоацараш дlадаха, ца деш дитараш де, боахами культурен дегlайоалаечара лоархlамегlа йола проблемаш къовстапра къахьегамхой оарцагlдаха.

Веза Иван Васильевич! Тахан тха вла йиш я, районин парторганизаца КПСС Централни Комитето гlо дар бахьан долаш тха районо тlехьадисар эшадаьна lеш республикана хьалхашка латта дехкараш толаме кхоачашдара лоаттабеча къовсаме чlоагlа никъ а лаьцаб.

Кхо шу да района къахьегамхоша республикански социалистически ях хьалхара моттигаш йоаха. Тхо долча гlулакх корта болаш деладара дика лоlам хьакхеллаб, унахцlена морально психологически хьал, интернационализма, халкъий доттагlала уйла хьахиннай. Районин партийни организацена а делал а лакхделлад. Парте членаша организованноста, нравственно цlена хилара. къахьегамца коммунистически гlулакх хилара масал гойт.

Алххa тlехьарча шерашка районе хьалъяьй цхьайола йоккха промышленни объединенеш, промышленни продукции 35 процент тlаккхийттай, нах чубаха фонд шозза дуккхагlа хиннай 11 школен дешна даха ха йоалача берий учреждении, 6 культура дворецаш кинотеатраш хьалдаьл. юрташкен болхлой поселкашкен газ юллилга чакхдоалаш да.

Кхачан программа чакхйоаккхаш районо хьалъяьйоаккхаш латт хьайбай 18 ферма. вlашагlъеллай керда хьайбаш чуотталаь кхоаба совхоз, карадерзадьад эзараш гектар лоамашкара лаьтташ. Укх пятилетке шозза дуккхагlа хургда доахан, шозза алсамдаргда дулхи шурен йоаккхилга!

Оттарa планаш нийса хилар бакълу хьаьдлача гlулакхаш. Вай торжествашхулаш района къахьегамхоша кхоачашдьй пачхаьхалкхента кхашкарен фермашкарен продукце дерригa хlона пал аьвния дола тайпаш дохкара ийс бетта план.

Оаха Централни Комитета чlоагlа баркал оал тха балха тlа хаддалза гlо дарахи тхо хьаллацарахя.

Района коммунисташа, еррригачa республикерчар а санна, болх бара денале программа санна тlаийцад дукха ха йоацаш г. Баку Л. И. Брежнева ле могадаьри указанеши, производственни, пачхаьлкхен, къаьстта нравственни дисциплина боккха лоархlам болаш хиларах цо аьннар. Л. И. Брежнева указанеша гlо дергда тхона парте никъ кхы а принципиальнегlа, лергlа, хьинарегlа дlаккхаьа.

И. Т. ТАРАНОВ,

Ставропольски крайисполкома председатель.

Деза новкъостий!

Оаха чlоагlа гlаддаха тlаийцар КПСС обкомо, шуя республика Лаккхехьарча Совета Президиумо. Министрий Совето таханарча юбилее дакъа лаца тхона тьехар.

Шун республика, дуккхача къамий вай еррригачa Даьхен къахьегамхой вахаре тахан йоккха, дог гlоздоаха событи — нохчийн гlалгlайн халкъий къаман пачхаьлкхелла 60 шуи Нохч - Гlалгlайче ший лоlамагlа Россена юкъедаа 200 шуи дизар.

Советски lаьдала шерашка республикана нарагlдаьннараша хьагойт дуккхача нохалий опыт — шоай лоlамагlа юкъебахар дlадолазьрий а эрсий халкъаца экономически культурни гlулакхаш леладара хьалаш lалашдаьрий а. ленински парте цулгал а деш вай Даьхен кхыча къамашцен народностацен цхьана Октябра карагlдаьннараш граждански Сийлахь-боккхача Даймехкен фронташка денал долаш лета а леташ лорадьрий, хlаьта тахан коммунизм хьалъеча фронташка шоаш ца кхобеш къахьегарий а.

Мукъа ба сона укх дег гlозача дийнахьа Ставропольа коммунистий, берригачa къахьегамхой, Карачаево-Черкессе халкъий цlерагlа сийлахьча юбилейца, доккхача пачхаьлкхен совгlатаца шо даькъала луеца, экономикен культурен дегlайоалаеча, КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъеча башха - дика толамаш дахар, хlара цlа, хlара дезал ираз а хьал-торо а йолаш бахар ловш ловца баккха.

Республика къахьегамхой политически бокъонаш цхьатарра йолаш хилара гаранти сина ца lеш. социализмо lалашдир сихха дегlадоагlилга, экономическии социальнии прогресса хьалха латтача довлилга.

Тахан Нохч - Гlалгlайче зиза теха хозьилар къаьгга дола тешал да парте, цун Централни Комитето. хlанзарча заман белгалваьнна вола пачхаьлкхен а политически а деятель новкъост Л. И. Брежнев керте латтача ЦК Политбюрос тlагlертта а хьинаре а чакхйоаха ленински къаман политика нийса хилара.

Нохч - Гlалгlайчена Ставропольи къахьегамхой вlашагlйуваш да къаьнара доттагlала вlаши цхьана леладу гlулакхаши Граждански тlема шерашка болхлой Грозный яр Советски lаьдал Тийрка тlа оттадара лоаттабеча къовсама центр Ставропольски губерней Терски областей Краснодарайски отрядаш тlом беш хинчай Россе къулбехье контрреволюцена духьала лаьттача Буденне Цхьоалагlча дошлой эскара мугlарашка.

Къулбаседа-Кавказа республикаши Ставропольски истори хьаллила за социализм хьалъяр духьа, немецко-фашистски гlаьраххой котдалара тlехьа юкъа лоаттабаьча къовсама къаьгтача оагlона.

Хlаьта тахан вlаши леладу гlулакхаш шерлуш а чlоагlлуш а да.

Нохч - Гlалгlайчена Ставропольи экономика цаl йолча халкъбоахама комплексана юкъейоагlа. хlаьта вlаши гlо ца доре вай юкъара толамаш даха йиш хургьяцар.

Ставропольe мехкдаьтта доаха промышленность дегlаихар Грозначерча специалистий. Грознески мехкдаьтта институт яьккхараша, болхлоша гlо а деш.

Хlара къамои народностен мехка экономически потенциал чlоагlъяра юкъекхуьа дакъа — из гlулакхаш интернационализм хьагойтар.

Ставропольски края къахьегама коллективаша толаме кхоачашлу XXVI съезда. КПСС ЦК майски Пленумо оттадаь дехкараш. Хlаьта йиза бокъо я КПСС Централни Комитета, шоана, деза новкъостий, пятилетка шоллагlча шера планаш кхоачашъергхиларах тешам бала.

Мукъа ба сона КПСС крайкома, халкъа депутатий Совета, Ставропольa берригачa къахьегамхой цlерагlа цlаьхха а шун цlей даькъала дувца. КПСС XXVI съезда исторически решенеш кхоачашъеча башха - дика толамаш дахар ловш ловда баккха.

Т. К. МАЛЬБАХОВ,

КПСС Черсий - Балкхарой обкома хьалхара секретарь

Деза новкъостий!

Доттагlийи вежарийи!

Оаха дика кхетаду укх залера а Нохч - Гlалгlайчен дерригачa лаьттан тlара а нах дегаш айденнех гlоздьвннен хилар. Дукха ха йоацаш оаха а белгалдир ер санна дола доттагlлени вошален цlей. Вай сийлахь - боккхача Советий мехка лелаеш ма хиллара цхьан халкъа гlозле массане а юкъара цlей хиле дlаотт. Хlаьта цуна дола тешал — шун хьашиий безаме тlаццача цlагlа Нохч - Гlалгlайчен халкъаш, къаьна а сийлахьа а вайнахьа кхай слаш а сий деш а шоаш болга цlаьхха а хьагойта дукха шун доттагlий гулбалан. Доттагlлен юкъара вай цlей кхы а къаьгагlа а сийрдагlа а, хозагlа, дlахъерlа хилар — шуга кхаьчад КПСС ленински Централни Комитета, СССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен моаршала дlайха, дикача дав тешаш, хlаьта республика байракха тlа сийола даьннад Даьхен керда, дикагlа дола доккха совгlат — КПСС ЦК секретара, вай массаче а чlоагlа сий деш волча Капитонов Иван Васильевича шоана дlаенна Къахьегама Цlеча Байракха орден.

Нов Капитонов Иван Васильевича ше къамаьл деш, КПСС ЦК, СССР Лаккхехьарча Совета Президиумен Министрий Советен моаршал тlа, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела веза Леонид Ильич Брежнева дайтача дег тlара а боккха чулоапам болаш а долча моаршал тlа дикалар хилар ловш баьнкхача ловцана боккха мах баьб Нохч-Гlалгlайчен къахьегамхоша шоаш ца кхобеш баьча балха а даьхача толамий а Тхо доккхал деш да шун толамий боккха мах барах, хlаьта Черсий - Балкхарой къахьегамхой цlерагlа дег тlара моаршал а лу оаха шуга, коммунизм хьалъеча шоана керда хlамаш нарагlдувлар а лов тхона.

Бlаьшерашд дlададхад нохчаша а гlалгlаша а, черсашеи балкхарошеи, Кавказа кхыча халкъаша эггара нийсагlен хьаькъал долашагlен бола никъ а хержа шоай кхел сийлахь - йоккхача Россеца, вадийча, шийца боли аьттув а ца лехаш, къмчарна гlо де ийча долча, юртамукъален ген нийсхонген кхача массаза гlийртача халкъаца йийза.

Советски lаьдала шерашка, КПСС кулгал а деш, халкъаша - вежараша, эггара хьалха сийлахь - доккхача эрсий халкъо шоашта болча аьттонна доацаш гlо а деш Нохч - Гlалгlайчен къахьегамхоша революционни хувцамаш даьд экономике, культуре, духовни вахаре. Цар тешшаме хьахьокх халкъий ленински доттагlал эшалургбоаца низ болаш долга. Цар шотта тешал ду вай парте политика, цун ленински Централни Комитета решенеш хьаькъалца чакхйоахача областной партийни организаце беш бола организаторски болх лакхача боарам тlа латташ хилара.

Ленински къамий политико, СССР халкъий доттагlало хьаккхеллаб дукха езача вай Даьхен тайп - тайпарча къамий нах цхьоагlо а вошал а долаш хилара бола башха дика хьокхам Цуна дола къаьгга тешал — Къулбаседа Кавказа — эггара дукхагlа къамаш дахача мехка регионех цаl йолча республикай, крайй, областий къахьегамхошта юкъера гlулакхаш.

Мукъа ба сона, деза доттагlий, Черсий - Балкхаройчен къахьегамхой дlахо йодача хана а вай юкъарча гlуланта — коммунистически общество хьалъеча, тешшаме доттагlийи соратникаши, социалистически ях леласча хила ма боаггlара къовсамхой а хургхиларах тешам бала.

Мукъа ба сона шун башха-дикача цlейшна, доккхача совгlатаца шо даькъала дувца, КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъеча КПСС ЦК Генеральни секретара а вайна чlоагlа езача Даьхен керте латтача а везача Леонид Ильич Брежнева хьаькъалора указанеш вахаре чакхйоахача керда толамаш дахар ловш ловца баккха.

В. Е. ОДИНЦОВ,

КПСС Къулбаседа Хlирий обкома хьалхара секретарь.

Деза новкъостий!

НГlАССР хьаяь 60 шу, Нохч - Гlалгlайче ший лоlамагlа Россена юкъеяха 200 шу дизарца. Даьхен доккха совгlат — Къахьегама Цlеча Байракха орден яларца дувзаденна мукъа ба сона хьалхарча даькъе шуга КПСС Къулбаседа - Хlирий обкома, Лаккхехьарча Совета Президиума, республика Министрий Совета, Къулбаседа Хlирийчен къахьегамхой цlерагlа вежарий моаршал дала а дукхаезача Даьхенна долча беркате коммунизм хьалъеча оаш дlахо а толамаш дахар ловш ловца боккха а.

Йоккха юкъ юкъеяха йола тахан вай езъю шин событи — вежарашха йолча Нохч - Гlалгlайчен историчеухь къаьгта ши хан-воъ цар ... [illegible] ... дерригачa халкъашна кхоачаш да. Бакъда, хlирий халкъа ший къаьстта бахьанаш да ца цlей шоай а лархlа, ший овлашца бlаьшерешцка додаш да нохчий, хlирий, гlалгlай халкъий вошал. Цу бlаьшерений боадонера вайга хьаькхоч вайнахьен хlирийи доттагlалах дола тешалаш. Юкъара кхерам тlаоттача деналеча цхьан мугlаре дlаувттаж хиннаб уж. Из доттагlал чlоагlдаьд Советий lаьдал бахьанце цхьана цlий lоахийтаро. пятилеткай сийлахь - йоккхий гlишлош хьалъеш болх бара.

Вай вежарашха йолча шин республикай доттагlал тахан хьагуш да Нохч-Гlалгlайчен а Къулбаседа Хlиричен а, Пригородни Назрановски районий, республикай столицай, дуккхача предприятей, колхозий, совхозий къахьегамхошна традиционни социалистически ях леларах.

Тlа тlа айхарlен беркатегlен хул вай промышленность, юрта боахамы, lилма, литература, искусства творчески ... [illegible]

В. К. МЕРЕЦКОВ,

Краснознаменни Къулбаседа-Кавказски тlема округа командующи

Деза новкъостий!

Мукъа ба сона Краснознаменни Къулбаседа-Кавказски тlема округа личнии состава цlерагlа шун, берригачa къахьегамхой, парте, къахьегама, эскара ветераний йоккха юбилей а республикана Къахьегама Цlеча Байракха орден ялар а даькъала дувцаш чlоагlа а дег тlара а ловца баккха.

Пачхаьа lаьдала самодержавена, моттигерча lазап оэийташ бараша, европейски капиталисташ чугlертара дукхаl оагlох оагlув а теха хьинаре къовсам лоаттабаьча дукха хьалха дlиахача хана хьа а хиннад, чlоагl а денна нохчий, гlалгlай, эрсий халкъий доттагlал. Лоаман мехка нохчашен гlалгlашен Советски lаьдал даьккхад эрсий халкъо дуккхача кхыча къамий вахалашен новкъостал а деш. Даьхен сий, кортамукъале, ший лоlамагlа хилар лорадаро, сийрла коммунистически идеалаш баьхаце цхьана къовсам лоаттадаро чlоагlдир мехка дерригачa халкъашнара Къулбаседа Кавказа халкъий доккхагlаца доттагlал ... [illegible]

Краснознамении округе ... вахр. республика ... йолча шера майрали денал гойтарах цуна еннай Советски Союза Турпала цlи. Баркал шоана, деза новкъостий, ... дорассрий керадача ... тlема-патриотически кхетам баларах.

Бlухой - къулбаседа-кавказхой ... XXVI съезда историческа решенеш, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева ... кхоачашъеча Нохч-Гlалгlайчен ... [illegible]

Мукъа ба сона ... [illegible]

М.-С. И. УМАХАНОВ,

КПСС Дагестански обкома хьалхара секретарь

Деза новкъостий, доттагlий!

Дика традици хьахиннай Советий сийлахь - боккхача мехка халкъий — хlара доккха цlей цаl болча вежарий дезале белгалдахар. Ишта башха-дика дог гlоздоаха, сийрда да вайна массанена а Нохч-Гlалгlай АССР хьаяь 60 шуи Нохч-Гlалгlайче ший лоlамагlа Россена юкъеяха 200 шуи дизара цlей.

Укх торжественни дийнахьа парте областной комитета, республика Лаккхехьарча Совета Президиумо, Министрий Совета цlерагlа, дукха къамий Дагестана ... къахьегамхой цlерагlа мукъа ба сона Нохч-Гlалгlайчен къахьегамхой ... [illegible]

«Кавказа Советски республикашна хlайха моаршал луш, аз арга лар дикача союзе буржуази йолаш бlарга ца дайнача а буржуазни стро хила йиш йоацача а шамий машара хьоккам хьакхоллар ... хиларах се дог тийша вола ... [illegible]

А. А. МЯКИЕВ,

КПСС Назрановски районна хьалхара секретарь

Деза новкъостий.

КПСС Централни Комитето, СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дайтача дог хьаостадеча моаршало, республикана Къахьегама Цlеча Байракха орден ялара, еррригачa къахьегамхой Нохч - Гlалгlайчен а санна, Назрановски района къахьегамхой lа ... чlоагlа ... [illegible] ... Коммунистически пар... [illegible]

КПСС обкомен Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча

Советен цхьана яь торжественни заседани

ЛЕНИНА БАЙРАКХА КӀАЛА, ОКТЯБРА НАЬКЪАГӀА

А. Т. МЕЛЬНИКОВ,

парте Херсонски обкома шолгӀа секретарь

Деза новкъостий!

Хьамсара доттагӀий! Вежарий!

Таханарча дезача динахь Украина Компарте обкома, халкъа депутатий областной Совета, коммунистий, Херсонски областа берригача къахьегамхой цӀергӀа чІоаггӀа а дег тӀара а къоабалдеш оаха шун юбилейни заседание [illegible] декъалдоцарий. Нохч-ГӀалгӀай Советски Социалистически Республика берригача къахьегамхой доккха цӀей — НГӀАССР хьахиина 60 шуй ший доӀамагӀа Нохч-ГӀалгӀайче Россена юкъеяха 200 шуй дизар. Даьхено лена доккха совгӀат — Къахьегама Цӏеча Байракха орден.

КПСС Центральни Комитето, СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дийтача моарпиат тӀа, КПСС ЦК секретара новкъоста Иван Васильевич Капитонова даьча къамаьлла тӀа лаккха мах баьй республика болхлоша, колхозхоша, специалисташа халкъа интеллигенце КПСС XXVI съезда исторически решенеш, цхьайтталгӀа пятилетка хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча лаьцача ӀалаьмаӀе доккхача даькъа.

Къахьегама коллективашна віашагӀдеттадаларо, таханарча торжественни заседание мел гучо бокъо ду тхона ӀалаьмаӀе чӀоагӀа раьза долаш а дег тӀара доккхал деш а кертагӀлаккха республика къахьегамхой берригача вай мехка а сайна, тӀатӀерта къахьегаш хилар уж морально-политически уӀлаш дика йолаш, интернационализма гӀулакхаш доахкаш, халкъашта юкъера доттагӀал деза лоархӀаш хилар.

Укх торжественни минуташка чӀоагӀа дезаш гӀоздаьнна да тха Советски мехка карагӀдайннача сийлахь-доккхача гӀулакхашта юкъе тхьаь итт шу гарсача хана тхона, херсонцашна. Боштал деладеча а доттагӀала гӀехь цхьан къахьегаш хьабеагӀача а Нохч-ГӀалгӀай автономни республика къахьегамхоша а кӀезига дакъа лаьца ца хилар бахьан долаш.

Тхона цӀаккха а дицлургдац Буденне ЦхьоалгӀача конной эскара юкъе а йолаш Херсонски лаьтта Врангелен Махнон бандашта дуьхьала латаш Яндиев Заӏама командир а волаш йола цӀечаэскархой гӀалгӀай поли хинна хилар.

Вай вошал долча халкъашта вилла а дагалаттаргьа пар къоагаш тӀемо беттабаь халкъа богтам юхаметтаоттадеча, социализм хьалъеча, немецки фашизм йохеча

[illegible]

турпалий гӀулакхаш гойта хилар.

ТӀом сеначул тӀехьагӀарча пятилеткай шерашка дӀахо дегӀа а даьлнад чІоагӀ а дензлад вайна юкъера вежарий гӀулакхаш.

Оаха дег тӀара баркал оал КПСС обкома, республика Лаккхехьарча Советаш Министрий Советан. Нохч-ГӀалгӀайчен къахьегама коллективашта шоашта карагӀдаьннача керда хӀамаш оаш хийцца тхоашта довзийтарах.

Оаха доккхал ду 60 шу хьалха цхьанна а хӀаманга йохалургйоаця Советски Союз хьаеш віашагӀтехийттача а вай мехка дегӀаена социалистически общество хьаеча а халкъий сийлахь-доккхача доттагӀалах.

Оаха доккхал ду халкъа сийлен гӀулакхех, боккхача лоархӀамеча цуна карагӀдайнарех, машарена къахьегамо луча дега гӀоадах. партейна халкъаш юкъерча цхьоагӀонах. дег тӀара баркал оал Коммунистически партена, цун хьалкъала, машаре, дунен тӀа аттара гуманнегӀа йола арахьара а чура а политика чакхйоахача КПСС Центральни Комитета, цийса а дерригӀа а Ленина гӀулакх дӀахо хьош, цӀаккха а кӀаьд ца луш машари наьха ирази бахьан къоасам лоаттабеш вола хӀанзарча хапара гӀорваьнна политически деятель новкъост Леонид Ильич Брежнев керте латтача цун Политбюрона.

Тахан, новкъостий, шуца цхьана шун вахара сийлахь-боккха лоархӀам болча исторически деношта хетадаь цӀей дез а деш, Херсонски областа коммунистийи берригача къахьегамхойи цӀергӀа тхона дов ший байракха тӀа йоь орден йоаллача Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика болхлой, колхозхой, интеллигенци, дерригя халкъаш унахцӀена хилар. уж ирзе дахар. КПСС XXVI съезда решенеш, Кхачан программа, Баку торжествашйолаш къамаьл деш Л. И. Брежнева хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча цар нерда толамаш дахар.

Цу дерригех а чӀоагӀа баркал оал оаха вай хьамсарча партена, хӀаьта Центральни Комитета, Леонид Ильич Брежнев керте а волаш йолча цун Политбюрона доаш а ду оаха «Коминтерн» оалача колхоза а ерригача Шелковски района а къахьегамхоша ахь а дикагӀа къахьетаргхилара. партен советски халкъен сий дола гӀулакх кхоачашдара доаттабеча къоасаме уж хьалхарча мугӀаре латтаргхиларах.

ШАЛАМОН ХУГОНЕ,

ВСРП Комаромски обкома секретарь

Деза новкъостий, доттагӀий!

Венгерски социалистически болхлой парте Комаромски обкома а социалистически Венгре Комаромски областа берригача граждании а цӀергӀа дӀайха моаршал ду шута массанега а. Нохч-ГӀалгӀайчен коммунисташкен къахьегамхошкен. хӀаьта шун цӀейн шун республикана сина Къахьегама Цӏеча Байракха ордени даькъала а юш.

Венгерски коммунисташ венгерски халкъ цу даькъе тхо. Комаромски областе дахха нах а. шуна цхьача кийчлуш да Сийлахь-Йоккхача Октябрьски социалистически революце 65 шуи Советски Союз хьахиина 60 шуи дилар деале.

Деза новкъостий!

Хоаш да, тха халкъа истори айхха дувзадена хилар Советски Союза къахьегамхой историена. Бошал долча вай халкъий истори из къоп самен коталонийи истори да. Дукха хӀама из эшшаш 100 эзар сагӀ гартга болча венгерски халкъа тӀемахошинтернационалисташа шоай легӀамаш ІорийӀхкад Сийлахь-Йоккха Октябрьски социалистически революци ларасин, пролетарски интернационализма байракх лаккха ай а яь.

Россе масалагӀа массанега хьалхагӀа оарнагӀдаьлар тха халкъ социалистически революци хьаллацара. Советски Іаьдал котдаккхара, хӀаьта 1919 шера хьайир сийлахь-йоккхача Ленина даькъала юпаш телеграмма цхьайтта Венгерски Советски Республикина.

Цхьабаккъа. Венгре эттa Советски Іаьдал доханна контрреволюце, тӀаккха болхлойи ахархойи цӀий дукха Іо а дахийтар Амма венгерски къахьегамхоша шоай сину ца кхолеш къовсам лоаттабаь гӀулакх де доагӀаш довзар. Советски халкъоп цун Коммунистически партен даим хьал а лийцад тхо. тӀо а лаьд Іаьржа реанци лаьттача шерашка шоай цӀа а хиннa дӀаэттар венгерски революционерашта Советски Союз.

Оаха чӀоагӀа баркал оал советски халкъа цо венгерски халкъ фашизма балех даккхарагӀа, эксплуатацех мукъа долча кердача вахарга бода никъ хьабе гӀарагӀа.

10 шу даьннад Нохч-ГӀалгӀайчении социалистически Венгре Комаромски областаи юкъе доттагӀала бувзамаш эттa. ВӀаши юкъе хьадла дола гӀулакхаш лелаяеш ди вай доттагӀал. Цо гӀо ду социализми коммунизми хьалъяра, хьалха латта опыт вӀаши йовлийтара.

Советски Союзанарча цхьоагӀонах тийша да Венгре ирал шун кхоане. Социализмаца моастагӀал долча цхьаннa а низий віаштӀехьаларглац венгерски халкъа советски халкъацара доттагӀал дохаде.

Са деза новкъостий!

Бокъо я сона парте Комаромски обкомо шойна дӀа делаьнна тӀадилла тха совгӀат дӀадала — кӀуне баьй Тата яхача городерча кӀуисий заводa ткачихашa. Цу совгӀато хьахьокх вай городашта юкъера доттагӀал, мехкаьттахой турпала гӀулакхаш, вай сийлахь-йоккхача идеалий котало.

Даькъала хилда вай партешта а халкъашта а юкъера дохаргдоаца доттагӀал.

Н. А. ЮШКОВ,

Шелковски районерча «Коминтерн» яхача колхоза председатель

Деза новкъостий!

Таханарча торжественни заседание дахка тхо арадоналш тха колхоза колхозхоша дийхад тхогара Центральни Комитета цун Политбюро на Леонид Ильич Брежневна ленински аграрни политика чакхъяхара цар дукха баьхаш дарагӀа, иргашка бахача наьха деим йоаккха арагӀа, парте вай нила хьнцари ихь а сведоаккхаш юрта производительни низаш дӀахо сихха легӀадоаладара гӀо деш йола Кхачан программа оттадарагӀа чІоагӀа баркал алар

Колхозхоша чӀоагӀа баркал а оалаш белгалдоахар, Леонид Ильич Брежнев ше ӀалаьмаӀе доккхий партийни началькхалжени декхараш кхоачашдаь [illegible]

Оаха чІоагӀа раьза а долаш хоам бу, тахан республика а тха колхоза и цар политически а къахьегама а хьинар чІоаггӀа айдения къахьегаш хилирах

КПСС XXVI съезда а парте ЦК майски (1982 ш.) Пленума а решенеш кхоачашьена лаьна доагӀаш дола даькъа лоаш тха колхозо.

[illegible]

Р. С. АХМАТОВА,

республика халкъа поэтесса

Деза новкъостий, доттагӀий!

Са ирал хилар литературан искусстван деятелашкара шуга юбилейни торжествашка дакъа лоацарашна моаршал дала. Вовй республикана, дерригача халкъаца цхьана цу доккхача. сийрдача цӀейно дегаш гӀоздаьха да вай укх деношка.

Дукха бахьанаш да вай вахар ховстадара. ХӀаьта царех массане а къоабалдеш дола цаӀ да советски наха сов дика хар доттагӀал леладе. «Аьрзе низ тхьамех боалл, сага низ — доттагӀалах». — йоах халчъа кица.

ДоттагӀал. Из вайна ховлу хӀара воаш кхедаьча кӀиш мергӀалгана, металла, мехк даьтта хӀара тоннаца, ирал долча берий иллешца. Из довл дерригача бошал долча халкъий прогрессивни революционни традицешта, вай тешаме хиларах. вай доттагӀала мотт вайна хьамсара хиларах вай интернациональни бувзамех. вай Даьхе яха аггара хоьгӀа и хьимсарагӀа а йола цӀи воаш йоаннхача дерригача советски лаьттана вай тешаме хиларах.

[illegible]

хьабаьб дя тӀехьо тоалуш боагӀа халкъа боахцм, дуккхача доакъоех латта низ бола индустри Советски Іаьдала нарагӀдаьнна тамаше хӀама да ала йиш йолаш и цхьа фант. Шоай темпашка диллача нах цецбоахаш дола нохчийи гӀалгӀайи пхамий культура толамаш да уж. Хьаькал шо мел лакха ди республики литературни искусствани толамаш. Вай литераторий дика гӀа йола произведенеш, ерий писательна переводаш ир бахьан долаш, Центральни издательствашка йоккхий тиражаш а йолаш. Уж боиз дуикха миллионаш бест ча вай мехкарча а доалол дехьарча а книжни дешараш [illegible] Художественни бахкаш гойташ да Россе дикагӀа йола выставкаш [illegible]

[illegible]

«ДАИМ ЦХЬАНА»

ГРОЗНЕ ХИННАЧА КЪАХЬЕГАМХОЙ МИТИНГЕРА

3-ча октябре керда хьалхеш латтача КПСС обкома зданиена хьалхарча майда тӀа хилар Нохч-ГӀалгӀайчен автономе 60 шуи ший доӀамагӀа из Россена юкъеяха 200 шуи диларa хетадаь памятник оттадергдолча кхера богӀара республика [illegible] хой а общественноста а митинг.

Цига дакъа лоацаш бар республика кулгалхой А. П. Власов, Х. Х. Боков, М. А. Керимов, Д. Д. Магомадов, М. О. Буздуганов, Нохч-ГӀалгӀайчен юбилейни сьесеча яьхка вай республикаца вешал долча Венгрерча Комаромски Украинерча Херсонски областий делегацеш, республика партийни а советски а органий викалаш, викалаш, общественность.

Митинг хьайллош КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара И. И. Семенова, аьлар:

— Укх деношка ӀалаьмаӀе доккха цӀей да Нохч-ГӀалгӀайчен лаьтта. Вай республика автономе 60 шу даьннад. нохчийи гӀалгӀайи шоай доӀамагӀа Россена юкъебаха 200 шу дизад. Цу юбилейшта хеталаь «Даим цхьана» яха памятник латтаргда укх хоалча майда тӀа.

Оркестро дӀалокх Советски Союза а Нохч-ГӀалгӀай АССР а гимнаш.

Памятник латтаргдолча оттабаьча кхера тӀара кӀада Іоац граждански тӀема ветеранa Магомаев Баудина, бурильщика Илхороев Вахас, «Красный молот» завода токара Мигас Антониас.

Нохч-ГӀалгӀайчен юбилеях. нохчийи гӀалгӀайи шоай доӀамагӀа Россена юкъебахарах хьадаьннача беркатах, Советски Іаьдал эттача гӀоне хувцаденнача вайнаьха вахарах лаьрa къамалош дир Нохч-ГӀалгӀай Лаккхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Бокова, Социалистически Къахьегама Турпала Н. И. Ведерникова, РСФСР заслуженни гӀишлонхочо П. П. Черепнина, РСФСР халкъа артиста В. Н. Оглоблина, Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен университета студентаьс Джантемирова Седимас.

Митинг чакхъьалча памятник хургдолча оттабаьча кхера юххе дукха зизаш дехкар цига гулбеннараша.

ТАХАН — СССР КОНСТИТУЦЕ ДИ

СОВЕТСКИ ДЕМОКРАТЕ ЦӀЕЙ

(Чакхдоалар. Доладур 1-ча оагӀо тӀа)

шера. Цо дийра хьоа тоxнам, из боккхача лоархӀаме хилар легӀаена социалистически общество хьалъеш а пролетариата диктатура пачхьалкхенах дерригача халкъа пачхьалкхе хулаш а лаьттача хана общественна юкъерча гӀулакхашта регулировани ира.

Цу юкъа йоазургйоацаш хувцалар мехка экономика Городе сиина, юрта а хьа хилар боахама легӀаена. технически дика Іалашьяь система. Лаккхача. дикагӀа диллача кердача боарамга хьачар производительни низаш, хьавий низ бола хьалха латта индустри. боккха лаккхача боараме механизацех ю юрта боахам. Вай мехка цӀаккха а хиннаш хӀанзаръяр сага дерригa де низ кхоачаш йола Іилма-технически потенциал.

Юридически меттел, фактически вӀаши нийсденнад къамаш. Еррига республикаш, цу даьъе экономически культурни хьакъехьа тӀехьоюсаш хинна Нохч-ГӀалгӀайче а, легӀаахара лаккхача лагӀа тӀа лаьннай. Цар экономика цаӀ йолча халкъ боахама комплекса цунах дӀахада йиш йоаца дакъа а хинна дӀаэттай. Къаман дош, цун революци хилалехьарча ханагара вай мехкага хьакхьача хиннача тайпага диллача, кхы дуьне ца лезаш а юхаоттаргдоаццаш а къьбстад. Шерлуш латт къаьмашта юкъера бувзамаш, чІоагӀлуш йоагӀа вошал. латташ я дерригa кагий а доккхий а къамаш лаьнача наькъ тӀара па доалаш вӀаши гаргалахара, шоай духовни вахар цар вӀаши гӀо а деш дӀаьхий лара процесс. Хьахиннай наькха керда исторически общность — советски халкъ.

Овлангара хувцамаш хиннад дунен халкъашта юкъерча хьале, дунен аренерча социализмаи капитализмаи низий соотношенеш, дунен социально-политически сибата. 30-гӀа шераш деькъалуш дунен тӀа цаӀ мара йоаца социалистически пачхьалкхе яр СССР. хӀаьта шийна моастагӀал долча капиталистически мехкий гонна юкъе а яр.

ХӀана социалистически строй чӀоагӀъенна дӀаэттай Европа, Азе, Латински Америка дуьнехьа мехкашка. Хьахиннай социализма дунен система йолаш а дунен легара динамичегӀа бола экономически политически низа хинна дӀаэтта социалистически доттагӀле.

Иштта да СССР керда Конституци оттаелга а тӀа эцилга а дӀадийхо вай мехка чурча а арахьарча а вахаре, дунен социально-политически сибата хинна хувцамаш Советий Мехка кердача Керттерча Законах хӀана йолаш я 1936 шера Конституце дукха принципиальни положенеш. хӀана аьлча тахан а вай общественни пачхьалкхени чулоацамга хьежжа а уж. Цунца цхьан СССР кердача Конституце чулоаш хӀанзарча лама дӀа дехарашка хьежьа йола положенеш. 1977 шера тӀайнача СССР Конституце белгалдьад вай мехко коммунизмага хьоча наькъа эттара лоархӀамегӀа дола исторически гӀад — СССР легӀаена социалистически общество хьаяр.

СССР кердача Конституце социальни легӀаахарах хьахиннараш чІоагӀдоъ на Іеш, программни положенеш а чулоац. Цо белгалду дерригача халкъа пачхьалкхен керттера декхараш, экономика, социальни легӀаахара, культура, кердача сага кхеташ балара арахьарча политика, мехка оборона дахьье по беча хӀама хьалара балхе хьида боли чулоацам.

СССР кердача Конституце кӀийлен тӀа тӀаийцай союзни автономни республикой конституцеш. 1978 шера 26 мае вай республика Лаккхехьарча Совета аргӀах йоалача бархӀлагӀча сессе тӀаийцар Нохч-ГӀалгӀай АССР Конституци. СССР Конституце положенеш кхоачаш еш, халкъа вахара хьал тоадара тӀаерлаю парте ерригa боахама механизм. Чулоацам сага йоакхо ярах латташ я къахьегара, салаӀара, унахцӀено лоаяра, социальни Іалашон, чуваха моттиг хилара, образованета кхачара, культурана карагӀдиннарех пайда ийбара бокъонах йола статьяш.

«Дерригa а сага долча дикана лаьрхӀа» — иштта да вай Конституце статьяй керттера маӀан. Хьалхарьа вай масала, наха чубаха моттигаш хилийтар санна йола ира проблема. Чакхьаьннача пятилетке кердача кварерашка баха хаьнпаь 50 миллион саг. совгӀа нах кертагӀлаккха деха, квартирагеч деча коммунальни гӀоа кхаппел бода нах вайнига юкъера доход йоана делала бюджета 3—4 процент мара ца хилар, масала США 30—40 процентага кхоачача. Советски пачхьалкхена шийна дӀатІаьц жилищно-коммунальни боахамта дӀа додачох кхо дакъа дича цо лаьца е шер-шера 6,5 миллиард сом.

Потреблене общественни фондаш чотах Іалашъю вай мехкa образовани, медицински гӀулакхаш лелга физкультуреи спорти легӀаккадалга, къахьегамхоша садоӀилга вӀаштӀехьдоаккхилга кхьлараш. Масала цхьан дешархочунга шера дешиттарга дӀадода пачхьалкхен юкъарча образовательни школашка 180 сом совгӀа, юкъерча специальни дешара заведенешка — 670 сом, лакхерча дешара заведенешка — 1000 сом. Берий беша машка цхьа бер лелладарга дӀадода 550 совгӀа сом, берий яслешка — 470 [illegible] Дукхьал иттагӀча пятилетке тӀакхийтад НГӀАССР просвещенеи унахцӀено лорапран еча расходашта 104 миллион сом е 23 процент лаккхеннай. ТӀа-тӀа шерлуш доагӀа республике бахача наха культурни мальхаленаш йовлийтар. Шер-шера кӀада Нохч-ГӀалгӀайчене бахача наха эзараш книжкаши брошюраши, хӀара дезало хаду 3—4 газети журнала.

СССР Конституци союзни автономни республикай конституцеш тӀаийцача тӀехьагӀа дӀаяхача хана чӀоагӀа тешал ду, цар дӀа дехараш нийса чакхдоаташ хилара. Цар влияни тӀа-тӀа чӀоагӀагӀа хьалуш я халкъа боахаме, пачхьалкхен гӀулакхашна, КПСС XXVI съезда решенеш, шоллагӀча шерен ерригача пятилетке планаш кхоачашъяра болча советски халкъа къахьегаме тӀа-тӀа чІоагӀагӀа гучаоал социалистически демократе — халкъа а халкъа долча Іаьдала а творчески торонаш

М. КЕРИМОВ,
НГӀАССР Лаккхехьарча Совета Президиума орготдела заведующи.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

7 октябрь
СОВЕТСКИ КОНСТИТУЦЕ ДИ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаа».
8.45 — СССР [illegible] халкъа хахарап.
9.45 — СССР 60 шу дизарга дрдийна [illegible]
10.15 — Тахан — СССР конституце Ди. Передаче [illegible] СССР Лаккхехьарча Совета Союза Совета Председатела А. П. Шитикова.
11.15 — «Са Даьхен иллеш». Концерт.
11.40 — «Коммунисташ». Советски партий [illegible] оттадь композиция.
[illegible] — «Даь цӀа». Лаьтта лелдерех. Лопатина [illegible] йола телевизионни очерк.
[illegible] — Л. Минкуса балет. «Баядерка» С. М. Кирова цӀерагӀча Ленинградски [illegible]
15.15 — «Кошкаха [illegible]». Телевизионни документальни фильм.
16.05 — Пачхьалкхен Оренбургски [illegible] халкъа хора концерт.
17.30 — «Колумб» — «Хофель» [illegible] Телевизионни художественни фильма премьера.
18.05 — «Дукха доза маленш». Киноконцерт.
18.30 — Мультипликационни фильмаш.
19.15 — «Чтоп правительства» яха художественни фильм.
21.00 — «Хаа».
21.30 — «Таматийна концерт». СССР халкъа артиста Образцова [illegible]
23.10 — «Кердалараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Зуламара гимнастика.
8.20 — СССР Конституце. Денга. Документальни фильмай программ.
[illegible] — «ДоттагӀий арена». [illegible]
[illegible]

19.15 — Футболах йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Шахтер». 2-гӀа тайм.
20.00 — [illegible]
20.15 — СССР Конституце Дена хетаяь йола музыкальни программа.
21.00 — «Хаа».
21.35 — «Офицер запаса» яха художественни фильм.
[illegible] — «Хаа».

8 ОКТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

6.45 — «Хьалташ».
8.15 — [illegible]
9.45 — «Шолна, хай-кодной».
10.15 — Мультипликационни фильмаш.
10.50 — «Дика [illegible] — [illegible]».
11.20 — Документальни фильмай программа.
12.00 — «Таматийна саьхат да [illegible]». Музыкальни фильма премьера.
13.00 — «Кодало [illegible]» [illegible]
14.30 — «Кердалараш».
14.45 — [illegible]
15.30 — [illegible]
16.30 — [illegible] Мультипликационни фильмаш.
17.30 — [illegible]
18.30 — «Цирай арена тӀа».
18.30 — Политически обозреватель Ю. [illegible] беседа.
19.30 — [illegible]. Художественни фильм. 1-гӀа серие.
21.00 — «Хаа».
21.35 — [illegible] художественни фильма 2-гӀа серие.
22.10 — «Ремзин яхача театра дакъа а [illegible] йола музыкальни программа.
[illegible] — «Кердалараш».

II ПРОГРАММА

[illegible]

публика [illegible] очерк. Искусствай [illegible] концерт.
16.20 — «Улан» яха художественни фильм.
17.35 — Фильм-реклама.
18.00 — «Лаьтта дукха а [illegible]». Юртбоахама боллаб Дена (нохчий меттала).
18.30 — Сийлахь-боккхача Октябрьски [illegible]
[illegible] — «Вай биографи». Фильм 32-гӀа. «Шу 1966-гӀа».
19.35 — «ГӀазай мехкаш». Телевизионни фильм.
19.45 — «Шоана, берашка».
21.00 — «Хаа».
[illegible]

РАДИО

7 ОКТЯБРЬ

6.40 — «Советски демократе [illegible]». Беседа (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
7.50 — Передачай программа (гӀалгӀай меттала).
[illegible] — Шейна [illegible] концерт (нохчий меттала).
11.15 — «СалаӀа» яха радиообзор (эрсий меттала).
11.45 — «Къахьегам [illegible]» (гӀалгӀай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хатташца йола хоам (эрсий меттала).
17.16 — Советски композиторий илле [illegible] СССР халкъаш ашарийн темех йола фантази.
17.30 — «Патриот» яха радиожурнал (гӀалгӀай меттала).
17.45 — «Халкъий [illegible]». Радиокомпозици (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — Хоамаш.
[illegible]

[illegible] — «Шоана хоза [illegible]» (эрсий меттала).
11.15 — Юртбоахама [illegible] йола музыкальни программа (эрсий меттала).
[illegible] — «[illegible]». [illegible] 60 шу дизарга «[illegible]» (нохчий меттала).
16.00 — «[illegible]» (гӀалгӀай меттала).
[illegible]

Тахан республике Нохч-ГӀалгӀай Грознен [illegible]
[illegible]

ТХА АДРЕС: 364007, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-07, [illegible]
НАШ АДРЕС: 364007, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-07, [illegible]
Газет арахецу шинара, ерш, шоаттен деношка.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Маяковски, 92.